

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้วางหลักและแนวทางที่ชัดเจนเกี่ยวกับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษา ดังในหมวด 14 การปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา 289 บัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรมและการฝึกอบรมตามความเหมาะสมและความต้องการในท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของรัฐ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับมาตรฐานและระบบการศึกษาของชาติ และคำนึงถึงการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นประกอบกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2545 (ฉบับที่ 2) มาตรา 41 บัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสม และความต้องการภายในท้องถิ่น และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 19 (9) บัญญัติให้เทศบาลเมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการศึกษา

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) ที่มุ่งสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุข (green and happiness society) โดยยึดหลักปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นแนวทางการพัฒนาภายใต้หลักการที่ยึดความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกัน มุ่งการพัฒนาที่สมดุล และมีบูรณาการทุกมิติทั้งด้านตัวคน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม แบบองค์รวมที่มีคนเป็นศูนย์กลางอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ประเทศให้สามารถปรับตัวพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและความผันผวนของกระแสโลกาภิวัตน์ อันจะนำไปสู่การอยู่เย็นเป็นสุข

การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพเป็นความคาดหวังของสังคม โดยหวังว่าการจัดการศึกษา มุ่งเน้นพัฒนาเด็กให้เติบโตขึ้นอย่างมีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 หมวด 1 มาตรา 6 ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยเฉพาะการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นวัยที่เหมาะสมในการพัฒนาให้เกิดความพร้อมทั้งทางด้านความรู้และการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้เป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต เด็กปฐมวัย เป็นวัยที่มีการเจริญเติบโตของสมองสูงสุดกว่าวัยอื่นๆ ดังนั้น การจัดการ

ศึกษาระดับนี้ ควรได้รับการพัฒนาอย่างถูกวิธีและเป็นระบบ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546ก, หน้า 3)

องค์กรบริหารส่วนตำบล เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอีกรูปแบบหนึ่งที่ได้รับการถ่ายโอนภารกิจในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และการส่งเสริมการพัฒนาเด็กในการเตรียมความพร้อม ก่อนวัยเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จากส่วนราชการตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอน การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 เช่น ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดของกรมศาสนา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจากกรมพัฒนาชุมชน เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบันมีองค์กรบริหารส่วนตำบลหลายแห่งได้จัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขึ้นเองตามอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมพัฒนาเด็ก และเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการเตรียมความพร้อมแก่เด็ก ให้มีคุณภาพ สำหรับการศึกษาในระดับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้ได้รับการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ - จิตใจ สังคม และสติปัญญา ตลอดจนส่งเสริมให้มีลักษณะนิสัยที่เหมาะสมกับวัย เป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ เติบโตตามศักยภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม ระเบียบวินัย และมีความพร้อมที่จะเข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับต่อไป (พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์กรบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546)

นอกจากนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังต้องจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานการศึกษาของชาติ ซึ่งมีเป้าหมายของการจัดการศึกษาอยู่ที่การพัฒนาคนไทยทุกคน ให้เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการบริหารโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน เพื่อสร้างแหล่งเรียนรู้และสังคมแห่งความรู้สำหรับเป็นกลไกในการขับเคลื่อน ให้คนไทยทุกคนได้มีโอกาสและทางเลือกที่จะเข้าถึงปัจจัยและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2546, หน้า 21)

ผลจากการจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผ่านมาพบว่า ยังมีปัญหาหลายประการ อาทิเช่น ไม่มีความพร้อมทั้งทางด้านบุคลากรงบประมาณ และข้อจำกัดอื่นๆ ในด้านการบริหารจัดการ ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม ความปลอดภัย ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน ไม่ได้คุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะส่งผลให้เด็กมีระดับพัฒนาการที่ล่าช้า รวมถึงเข้าวัยปัญหาที่มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กที่อยู่ในชนบท จากผลสำรวจการประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัยไทยหลายครั้งที่ผ่านมา สรุปได้ว่าประมาณ 1 ใน 5 ของเด็กในช่วงอายุ 3 - 5 ปีแรกจะมีระดับพัฒนาการที่ล่าช้า หรือค่อนข้างล่าช้า มีระดับสติปัญญาดำกว่าเกณฑ์ นอกจากนี้ ยังพบว่า พัฒนาการด้านอารมณ์ สังคมของเด็กไทย และความคิดสร้างสรรค์อ่อน ซึ่งความสามารถในด้านอารมณ์ และสังคมนั้น จะมีผลต่อการเรียนรู้ในโรงเรียน และผลสัมฤทธิ์ในการเรียน และความสำเร็จของชีวิตในอนาคต (มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ, 2551, หน้า 8)

ดังนั้น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ส่วนราชการต่างๆ ถ่ายโอนให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งขึ้นเอง ถือว่าเป็นสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 18 และ มาตรา 4 แต่ก็ยังมีความแตกต่างหลากหลาย ทั้งในด้านโครงสร้างการบริหารงาน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน และด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย รวมถึงการพัฒนาคุณภาพ ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องรับผิดชอบภารกิจในการดำเนินการจัดการศึกษาให้ได้คุณภาพและมาตรฐาน เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสถานศึกษาแห่งแรกที่มีคุณภาพและมีมาตรฐานสามารถให้บริการตอบสนองชุมชนด้านการจัดการศึกษาแก่เด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อายุ 2 - 5 ปี อย่างทั่วถึง ดังนั้น กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจึงได้จัดทำมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือปฏิบัติในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีมาตรฐานและมีคุณภาพ เป็นไปในแนวทางเดียวกัน (สำนักประสานและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2553, หน้า 1 - 2)

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษา ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรบริหารส่วนตำบลจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยใช้เป็นข้อมูลให้แก่องค์กรบริหารส่วนตำบล เพื่อนำไปสู่การกำหนดแนวทางในการวางแผน พัฒนา และส่งเสริมการจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรบริหารส่วนตำบล ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามทัศนะของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสังกัดองค์กรบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามทัศนะของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสังกัดองค์กรบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามเพศ อายุ ตำแหน่ง ขนาดของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และระดับการศึกษา

ความสำคัญของการวิจัย

บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและหน่วยงานอื่นๆ สามารถนำผลการวิจัยนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา และปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรบริหารส่วนตำบล ในจังหวัด

พระนครศรีอยุธยา ที่จะนำไปสู่การพัฒนาและยกระดับความมีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ครูผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครองนักเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 157 แห่ง แยกเป็นผู้บริหาร 471 คน ครูผู้ดูแลเด็ก 501 คน และผู้ปกครองเด็ก 13,661 คน รวมประชากรทั้งหมด 14,633 คน (สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2556, หน้า 3)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากประชากรมีจำนวนที่แน่นอน การหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจึงใช้วิธีการคำนวณจากสูตรของยามาเน่ (Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้มีความคลาดเคลื่อน .05 ในการคำนวณหาขนาดของตัวอย่าง (สุวรรีย์ ศิริโกคาภิรมย์, 2546, หน้า 445) ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 389 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

2.1.1 เพศ

- 1) ชาย
- 2) หญิง

2.1.2 อายุ

- 1) ต่ำกว่า 30 ปี
- 2) 31-40 ปี
- 3) 41-50 ปี
- 4) มากกว่า 50 ปี

2.1.3 ตำแหน่ง

- 1) ผู้บริหาร
- 2) ครูผู้ดูแลเด็ก
- 3) ผู้ปกครอง

2.1.4 ขนาดของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

- 1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขนาดเล็ก
- 2) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขนาดกลาง
- 3) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขนาดใหญ่

2.1.5 ระดับการศึกษา

- 1) ต่ำกว่าปริญญาตรี
- 2) ปริญญาตรี หรือเทียบเท่า
- 3) สูงกว่าปริญญาตรี

2.2 ตัวแปรตาม คือ สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประกอบด้วย

2.2.1 ด้านบุคลากร

2.2.2 ด้านอาคารสถานที่

2.2.3 ด้านวิชาการ

2.2.4 ด้านการมีส่วนร่วม

นิยามศัพท์เฉพาะ

การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในการจัดประสบการณ์ และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ให้กับเด็กที่มีอายุระหว่าง 2 - 5 ปี เพื่อให้มีความพร้อม ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ - จิตใจ สังคม และสติปัญญา มีความเหมาะสมกับวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยปฏิบัติตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนดไว้ จำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย

ปัญหาการจัดการศึกษา หมายถึง อุปสรรค หรือข้อขัดข้องต่างๆ ที่ทำให้การดำเนินงาน ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไม่บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่วางไว้ ตามมาตรฐานการดำเนินงาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ ด้านวิชาการ และด้านการมีส่วนร่วม

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง สถานศึกษาที่ให้การอบรมเลี้ยงดู การจัดประสบการณ์ และการส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ให้กับเด็กที่มีอายุระหว่าง 2 - 5 ปี

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หมายถึง ผู้ปกครอง ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

สภาพการจัดการศึกษา หมายถึง การปฏิบัติที่เป็นอยู่ หรือดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรบริหารส่วนตำบล ในจังหวัด พระนครศรีอยุธยา ตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น จำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านบุคลากร 2) ด้านอาคารสถานที่ 3) ด้านวิชาการ และ 4) ด้านการมีส่วนร่วม

1) ด้านบุคลากร หมายถึง การกำหนดคุณสมบัติ บทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบ ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหาร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หัวหน้าส่วนราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หัวหน้าศูนย์ พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ประกอบอาหาร ภารโรง และพนักงานจ้างที่ ปฏิบัติหน้าที่อื่นในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2) ด้านอาคารสถานที่ หมายถึง การกำหนดแนวทางในการดำเนินการจัดหา สถานที่ การก่อสร้าง หรือการปรับปรุงอาคารสถานที่ ตลอดจนการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายใน อาคาร และภายนอกอาคาร ต้องคำนึงถึง ความมั่นคง แข็งแรง ถูกสุขลักษณะ มีความเหมาะสม และความปลอดภัยแก่เด็ก

3) ด้านวิชาการ หมายถึง การกำหนดแนวทางการดำเนินงานในการจัดประสบการณ์ เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเด็กมีพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และ สติปัญญา มีความเหมาะสมกับวัย ซึ่งครอบคลุมถึงการศึกษาลักษณะ การนำแผนการจัด ประสบการณ์ไปใช้ การจัดหา และผลิตสื่อ ตลอดจนการนำนวัตกรรมมาใช้ในการจัด ประสบการณ์ การนิเทศ ติดตามและประเมินผล และการบริหารงานซึ่งไม่เกี่ยวกับการจัด ประสบการณ์ให้กับเด็ก ได้แก่ ด้านโภชนาการ ฯลฯ

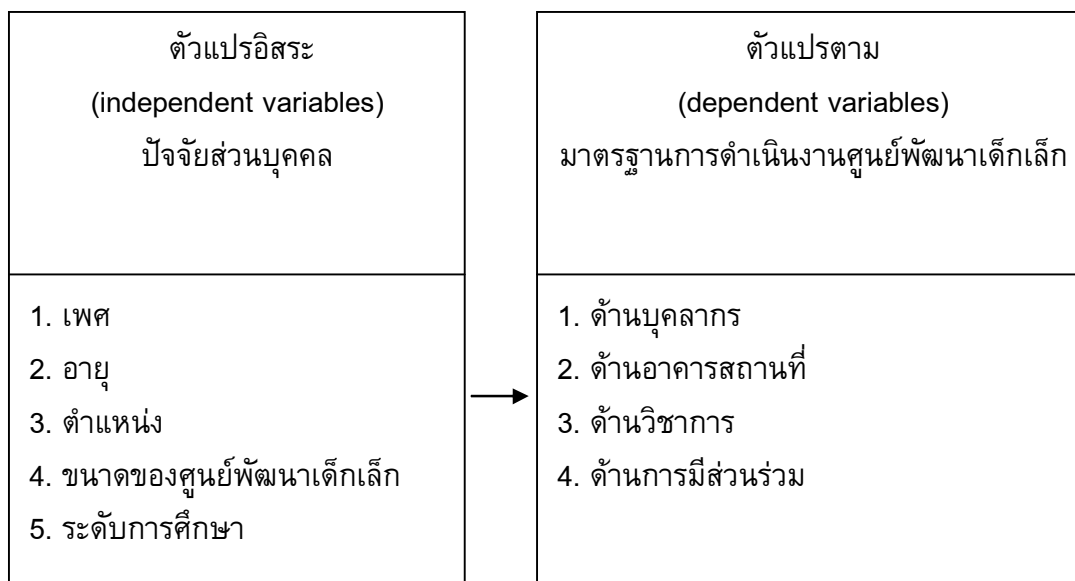
4) ด้านการมีส่วนร่วม หมายถึง การกำหนดแนวทางการดำเนินงานด้านการมีส่วน ร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน โดยให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถาน ประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ขนาดของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง ขนาดของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัด องค์กรบริหารส่วนตำบลในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีขนาดต่างกัน 3 ขนาด

- 1) ขนาดเล็ก มีเด็กเล็กไม่เกิน 50
- 2) ขนาดกลาง มีเด็กเล็กตั้งแต่ 51- 80 คน
- 3) ขนาดใหญ่ มีเด็กเล็กตั้งแต่ 81-100 คน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยได้กรอบแนวคิดมาจากมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย (2551, หน้า 3) โดยผู้วิจัยได้นำมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

สภาพ และปัญหาการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามทัศนะของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสังกัดองค์กรบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกันเมื่อจำแนกตาม เพศ อายุ ขนาดของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และระดับการศึกษา

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มุ่งศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษา ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยตามลำดับดังนี้

1. การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 - 1.1 ความหมายของการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
 - 1.2 จุดมุ่งหมายของการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
 - 1.3 แนวคิดในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
 - 1.4 แผนนโยบายการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระยะ 15 ปี (พ.ศ. 2545 - 2559)
 - 1.5 แผนการถ่ายโอนการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 - 1.6 การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล
 - 1.7 หลักการและรูปแบบในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 - 1.8 โครงสร้างการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล
 - 1.9 หลักเกณฑ์ในการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. การจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
 - 2.1 สภาพปัจจุบันในการจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
 - 2.2 ปัญหาในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
 - 2.3 แนวโน้มการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในอนาคต
3. การจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 - 3.1 ด้านบุคลากร
 - 3.1.1 ความหมายของด้านบุคลากร
 - 3.1.2 ความสำคัญด้านบุคลากร
 - 3.1.3 ขอบข่ายของด้านบุคลากร
 - 3.1.4 ปัญหาด้านบุคลากร

- 3.2 ด้านอาคารสถานที่
 - 3.2.1 ความหมายของอาคารสถานที่
 - 3.2.2 ความสำคัญของอาคารสถานที่
 - 3.2.3 ขอบข่ายของอาคารสถานที่
 - 3.2.4 ปัญหาของอาคารสถานที่
- 3.3 ด้านวิชาการ
 - 3.3.1 ความหมายของวิชาการ
 - 3.3.2 ความสำคัญของวิชาการ
 - 3.3.3 ขอบข่ายของวิชาการ
 - 3.3.4 ปัญหาของวิชาการ
- 3.4 ด้านการมีส่วนร่วม
 - 3.4.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม
 - 3.4.2 ความสำคัญของการมีส่วนร่วม
 - 3.4.3 ขอบข่ายของการมีส่วนร่วม
 - 3.4.4 ปัญหาของการมีส่วนร่วม
- 4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1. ความหมายของการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543, หน้า 13) ได้ให้ความหมายการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กว่าเป็นการศึกษาที่เริ่มตั้งแต่แรกเกิด 0 – 5 ปีเป็น การศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมจัดได้ 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

พวงผกา จิตติยศรา (2543, หน้า 8) ได้ให้ความหมายการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ว่าเป็นการจัดการศึกษาในลักษณะการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาความพร้อมของเด็กทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ให้เป็นคนดีมีคุณธรรม มีระเบียบวินัยมีค่านิยมที่ดีงาม มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมในอนาคต

ทัศนาก้าวพลอย (2544, หน้า 1) กล่าวว่า การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึงการให้การศึกษาเริ่มต้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาในทุกด้าน ได้แก่ ด้านสติปัญญา ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจและด้านสังคม ดังนั้น การคิดในวัยนี้จึงมีความสำคัญ และเป็นพื้นฐานของการพัฒนาบุคคลให้เจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพ

พัชรี เจตน์เจริญรักษ์ (2545 หน้า 8- 9) การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง การให้การศึกษาเพื่อเตรียมตัวเพื่อเข้าสู่สังคมโดยให้รู้จักบุคคลอื่นๆ มากขึ้น นอกเหนือจากคนในครอบครัวตนเองเป็นการสร้างความพร้อมที่จะช่วยเหลือตนเองหรือรับรู้กฎข้อบังคับต่างๆ ของโรงเรียน รู้จักเล่นกับเพื่อน และพัฒนาสร้างสรรค์ความคิดริเริ่มให้กับเด็ก

กอร์ดอน, และวิลเลียม (Gordon, & Williams, 1995, p. 5) กล่าวว่าจัดการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง การจัดการศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อพัฒนาการในเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 8 ขวบ หรือชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 การจัดการศึกษาสำหรับเด็กในที่นี้รวมถึงการจัดการศึกษาทั้งแบบเป็นทางการ (formal group settings) และการจัดการศึกษาแบบไม่เป็นทางการ เพราะการเรียนรู้ของเด็กในช่วงวัยดังกล่าว ถือเป็นรากฐานของการเรียนรู้ของเด็กในช่วงวัยดังกล่าวถือเป็นรากฐานของการเรียนรู้ในอนาคต

เครสเวลล์ (Creswell, 1998, p. 15) กล่าวว่า การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปี ซึ่งการจัดการศึกษาดังกล่าวจะมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างไปจากระดับอื่นๆ ทั้งนี้เพราะเด็กในวัยนี้เป็นที่สำคัญต่อการวางรากฐานบุคลิกภาพ และการพัฒนาทางสมอง

สรุปได้ว่า การศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหมายถึง กระบวนการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความเจริญงอกงามของเด็ก 0 – 5 ปี ครบทั้ง 4 ด้าน ด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ก่อนเข้าสู่การเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นการเตรียมเด็กให้พร้อมที่จะเรียนรู้เริ่มต้นจากการเรียนที่มีความสุขโดยมีรูปแบบ และจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกันออกไปตามความต้องการของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งนักวิชาการหลายคนได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ไว้ดังนี้

เยาเวพา เดชะคุปต์ (2542, หน้า 22) กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไว้ดังต่อไปนี้ 1) เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางกายของเด็ก เพื่อจะได้เป็นพลเมืองที่มีอนามัย สมบูรณ์ แข็งแรง 2) เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางบุคลิกภาพ อารมณ์ และสังคมของเด็กเพื่อให้เป็นผู้ใหญ่ที่มีสุขภาพสมบูรณ์ มีความเข้มแข็งที่จะเผชิญอุปสรรคและอันตรายได้ 3) เพื่อให้เด็กมีนิสัยขยัน แข็งแรง ซื่อสัตย์ มีระเบียบวินัย ประหยัดและสะอาด 4) เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ด้านต่างๆ 5) เพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียนหรือศูนย์เด็กก่อนวัยเรียนในการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กและ 6) เพื่อตระหนักในปัญหาความเปราะบางของพัฒนาการเสียแต่แรกและดำเนินการต่อไปโดยเหมาะสม

กุลยา ตันติผลลาชีวะ (2542, หน้า 5) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้รับการพัฒนาขึ้นมาจากแรงผลักดันของสังคมและความต้องการของสังคมทำให้เกิดการจัดโครงการบริการต่าง ๆ กัน ทั้งเพื่อการดูแลและการศึกษา ซึ่งในการพัฒนาการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1) บริการให้การดูแลและเลี้ยงดูเด็กให้เป็นไปอย่างเหมาะสมกับพัฒนาการ 2) ให้การศึกษาปรับตัวเข้ากับสังคม ทักษะทางปัญญาและพัฒนาการในทุกด้าน 3) จัดเป็นบริการเพื่อช่วยการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส เด็กยากจน ให้ได้รับการศึกษา การดูแลสุขภาพ การดูแลฟัน โภชนาการ และการศึกษาสำหรับผู้ปกครอง สำหรับเด็กอนุบาล 3- 5 ปีมุ่งให้เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล จึงกำหนดจุดมุ่งหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังนี้ 1) ร่างกายเจริญเติบโตและมีสุขนิสัยที่ดี 2) กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็กแข็งแรงใช้ได้อย่างคล่องแคล่ว และประสานสัมพันธ์กัน 3) มีสุขภาพจิตดีและมีความสุข 4) มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม 5) ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะดนตรี การเคลื่อนไหว และรักการออกกำลังกาย 6) ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย 7) รักธรรมชาติสิ่งแวดล้อมวัฒนธรรมและความเป็นไทย 8) อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ในระบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข 9) ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย 10) มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย 11) มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์และ 12) มีเจตคติต่อการเรียนรู้และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

ซีเฟรด์ท์, และบาร์เบอร์ (Seefeldt, & Barbour, 1994, pp.175 -176) ที่กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ไว้ดังนี้ 1) เพื่อให้เด็กสามารถเติบโตด้านสติปัญญาและเรียนรู้ด้วยความสนุกสนานในด้านต่างๆ คือ พัฒนาและเสริมสร้างกิริยาท่าทางที่ดีในทางการเรียน สร้าง ค้นพบและแก้ไขปัญหา หมั่นฝึกฝน ทักษะการรับรู้จากสิ่งแวดล้อมต่างๆ ทั้งการค้นคว้า สำรวจ สังเกต ฟัง สัมผัส ทดลองและการแสวงหา ฝึกให้เด็กแสดงออกด้วยการพูดสื่อสารระหว่างกัน เพิ่มทักษะ การฟัง พูดอ่าน เขียน และท่องคำศัพท์เพิ่มทักษะการออกเสียงและการอ่านออกเสียง พัฒนาการตรวจสอบแยกแยะให้เห็นแตกต่าง พัฒนาความคิดและความเข้าใจเกี่ยวกับโลกปัจจุบันผ่านทางการศึกษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศิลปะการใช้ภาษา และแขนงวิชาอื่น 2) เพื่อช่วยให้เด็กปรับตัวเข้ากับสังคมได้ โดยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ ยอมรับและเข้าใจการดำเนินชีวิตของแต่ละคน สอนให้เด็กเข้าสิทธิมนุษยชนในสังคมประชาธิปไตย มีส่วนร่วมในการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ยอมรับและรับผิดชอบทั้งมีส่วนร่วมตามระบอบประชาธิปไตยและ 3) เพื่อให้เด็ก

ทุกคนมีความสามารถและแสดงออกอย่างเป็นธรรมชาติ มีพัฒนาการในทุกด้าน โดยพัฒนาการควบคุม กล้ามเนื้อและส่วนประกอบที่เกี่ยวข้องเนื่อง สร้างนิสัณพัฒนาการด้านรักษา สุขภาพที่ดี พัฒนากิริยา ท่าทางที่ดีต่อร่างกายและหน้าที่ของส่วนต่างๆ ของร่างกาย

สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คือการส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านให้เด็กมีความพร้อมทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาส่งเสริมให้ครอบครัวและชุมชนได้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการให้แก่เด็กปฐมวัยไปพร้อมๆกันด้วย ส่งเสริมสุขภาพจิต ฝึกให้เด็กมีนิสัยซื่อตรงมีระเบียบวินัยช่วยเหลือตนเอง ใช้ภาษาที่เหมาะสมกับวัย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มีความคิดสร้างสรรค์และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียน

3. แนวคิดในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

แนวคิดในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กรับรู้และเข้าใจสามารถอบรมเลี้ยงดูและจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับความแตกต่างของบุคคลในอันที่จะส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาจนบรรลุผลตามเป้าหมายที่ต้องการได้ ตามที่นักวิชาการได้เสนอแนวคิด ไว้ดังนี้

นภเนตร ธรรมบวช (2546ก, หน้า 87) ได้กล่าวถึงแนวคิดในการจัดการศึกษาระดับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีดังนี้ 1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างของบุคคล 2) ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา 3) จัดกิจกรรมให้ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดได้ ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้ 4) จัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานสาระการเรียนรู้ต่างๆ อย่างได้สัดส่วน สมดุลกัน รวมทั้งการปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา 5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้และ 6) จัดการเรียนรู้อย่างเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546, หน้า 3- 7) และสำนักประสานและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น (2547, หน้า 3-9) ได้กล่าวถึงแนวคิดในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ไว้ดังต่อไปนี้

1) แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการเด็ก พัฒนาการของมนุษย์เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวมนุษย์ เริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิไปจนตลอดชีวิต ครอบคลุมการเปลี่ยนแปลงในเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์

จิตใจ สังคม สติปัญญาและลักษณะนิสัยจะมีความสัมพันธ์และพัฒนาอย่างต่อเนื่องอย่างเป็นลำดับขั้นตอนไปพร้อมกับทุกด้าน เด็กแต่ละคนจะเติบโตและมีลักษณะ การพัฒนาการแตกต่างกันไปตามวัย ซึ่งบ่งบอกถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในแต่ละวัยเริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิ จนถึงอายุ 5 ขวบ พัฒนาการแต่ละด้านมีทฤษฎีเฉพาะอธิบายไว้และสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาเด็ก เช่น ทฤษฎีพัฒนาการทางร่างกายที่อธิบาย การเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็กว่ามีลักษณะต่อเนื่องไปตามลำดับขั้นเด็กจะพัฒนาไปถึงขั้นใดจะเกิดภาวะของความสามารถขั้นนั้นก่อน เช่น ทฤษฎีพัฒนา การทาง สติปัญญา อธิบายว่าเด็กเกิดมาพร้อมภาวะซึ่งจะพัฒนาตามอายุ ประสบการณ์ด้าน นิยม ทางสังคม และสิ่งแวดล้อม

2) แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ การเรียนรู้ของมนุษย์มีการสืบเนื่องมาจาก ประสบการณ์ที่ได้รับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเกิดขึ้นจากกระบวนการที่ผู้เรียนมี ปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัว ดังนั้นการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อ การเรียนรู้จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กและเนื่องจากการเรียนรู้ เป็นพื้นฐานของการพัฒนาการในระดับที่สูงขึ้นและเด็กมีการเรียนรู้ตามธรรมชาติตั้งแต่ เกิดก่อนจะเข้าโรงเรียน การจัดทำหลักสูตรจึงมีแนวคิดที่จะให้เด็กได้เรียนรู้จาก ประสบการณ์จริงด้วยตัวเด็กเองในสภาพแวดล้อมที่เป็นอิสระเอื้อต่อการเรียนรู้โดยมี ผู้ใหญ่เป็นแบบอย่างที่ดีมีกิจกรรมที่เหมาะสมกับระดับของพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละ คน 3) แนวคิดเกี่ยวกับการเล่นของเด็ก การเล่นถือเป็นกิจกรรมที่สำคัญของเด็กทุกคน เด็กจะรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลิน ได้สังเกตมีโอกาสดลอง สร้างสรรค์ แก้ปัญหา และ ค้นพบด้วยตนเองซึ่งมีอิทธิพลและมีผลดีต่อการเจริญเติบโตช่วยพัฒนาร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา เด็กจะรู้จักการเรียนรู้ความเป็นอยู่ของผู้อื่น สร้างความสัมพันธ์อยู่ ร่วมกับผู้อื่น รวมถึงธรรมชาติรอบตัว ดังนั้นในการจัดหลักสูตรการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็ก เล็ก จึงถือการเล่นอย่างมีจุดหมายเป็นหัวใจสำคัญของการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก 4) แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสังคม บริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ หรือสิ่งแวดล้อมตัวเด็กทำให้เด็กแต่ละคนแตกต่างกัน หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยถือว่า ผู้สอนจำเป็นต้องเข้าใจ และยอมรับว่าวัฒนธรรมและสังคมที่แวดล้อมตัวเด็กมีอิทธิพล ต่อการเรียนรู้การพัฒนาศักยภาพและพัฒนาการเด็กแต่ละคนผู้สอนควรต้องเรียนรู้ บริบททางสังคมและวัฒนธรรมของเด็กได้พัฒนาเกิดการเรียนรู้และอยู่ในกลุ่มคนที่มา จากพื้นฐานเหมือนหรือต่างจากตนได้อย่างมีความสุข

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ต้อง ดำเนินการควรมี ดังนี้ 1) ต้องมุ่งเน้นการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาเด็กทุกด้านโดย การจัดประสบการณ์ใหม่ๆ ให้สอดคล้องกับประสบการณ์ใหม่ของเด็ก สอดคล้องกับ ธรรมชาติและวัยของเด็กเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข 2) ต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญการจัด

การศึกษาปฐมวัยต้องจัดให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต สังคม วัฒนธรรม ความเป็นอยู่จริงของเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนาอย่างเป็นองค์รวมโดยผ่านการเล่น ผ่านกิจกรรม ประสบการณ์ ที่เหมาะสมโดยผ่านกิจกรรมที่หลากหลายบูรณาการผ่านการเล่นและ กิจกรรมที่เป็นประสบการณ์ตรงผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า เหมาะกับวัยและความแตกต่างระหว่างบุคคลให้เด็กแต่ละคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้เป็นพื้นฐานสร้างเสริม ให้เป็นคนดี สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

3) จัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัย ครูผู้สอนมีบทบาทสำคัญต่อการจัดกิจกรรมเพื่อ พัฒนาการเด็กกิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ต้องเป็นกิจกรรมที่เด็กมีส่วนร่วมได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองกล้าแสดงออก กล้าตัดสินใจ ด้วยความมีเหตุผล อย่างถูกต้อง เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูเป็นผู้ดูแลคอยชี้แนะ และสนับสนุน 4) จัด บรรยากาศ สภาพแวดล้อมสื่อการเรียนการสอนและสิ่งอำนวยความสะดวกแก่เด็กศูนย์ พัฒนาเด็กเล็ก อย่างเพียงพออย่างมีเหมาะสมมีประสิทธิภาพ มีความปลอดภัยและ ส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาทุกด้าน และ 5) การบริหารและการประสานงานผู้บริหาร โรงเรียนต้องส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจัดการศึกษาศูนย์ พัฒนาเด็กเล็ก ร่วมกันดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย

4. นโยบายการจัดการศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระยะ 15 ปี (พ.ศ.2545-2559) ได้กล่าวถึง วิสัยทัศน์ ภารกิจ และวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา ดังนี้

วิสัยทัศน์

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและศักยภาพของคนในท้องถิ่นให้มี คุณลักษณะที่สามารถบูรณาการวิถีชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของ สังคมและประเทศชาติตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชน ในท้องถิ่น

ภารกิจในการจัดการศึกษาท้องถิ่น

การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาความพร้อมให้แก่เด็กตั้งแต่แรกเกิดถึงก่อน การศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้เด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เต็มศักยภาพและมีความพร้อมในการเข้ารับ การศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วัตถุประสงค์การจัดการศึกษาท้องถิ่น

เพื่อให้เด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้รับการส่งเสริมพัฒนาการและเตรียมความพร้อมทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ให้มีความพร้อมที่จะเข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

5. แผนการถ่ายโอนการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กรมการพัฒนาชุมชน (2543, หน้า 1-2) จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ. ศ. 2543 ในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งให้จัดตามความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการส่วนท้องถิ่น จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 (9) กำหนดให้เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่จัดการศึกษา กำหนดแผนปฏิบัติการถ่ายโอนการจัดการศึกษาไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาล ที่สถานศึกษาตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ตามความพร้อมและตามหลักเกณฑ์การประเมินที่กำหนดในกฎกระทรวงศึกษาธิการ โดยกำหนดเวลาถ่ายโอนระยะที่ 1 ระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2545 – 2548 โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบล ได้กำหนดแผนการถ่ายโอนงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของกรมการพัฒนาชุมชนที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 และชั้น 2 รับผิดชอบดำเนินการภายในปี พ.ศ. 2544 สำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่อยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 3 ชั้น 4 และชั้น 5 ให้เตรียมการประสานความเข้าใจ เพื่อร่วมสนับสนุนกิจกรรมการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัยทั้งหมด หรือบางส่วน ตามสภาพความพร้อมความเหมาะสมและความต้องการ ขององค์การบริหารส่วนตำบลแต่ละแห่ง ตามหนังสือสั่งการของกรมพัฒนาชุมชนที่ มท 0520/ว 234ลงวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2543

สรุปแผนปฏิบัติการการกระจายอำนาจด้านการศึกษาให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดแผนการถ่ายโอนการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภทมีรูปแบบและขั้นตอนการถ่ายโอน คือ

1) เด็กอายุ 0 – 3 ปี ถ่ายโอนให้องค์กรส่วนท้องถิ่นดำเนินการเอง

2) เด็กอายุ 4 – 5 ปี รัฐดำเนินการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้การสนับสนุน จนกระทั่งท้องถิ่นมีความพร้อม ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (มาตรา 42)จึงถ่ายโอนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการ โดยกำหนดระยะเวลาที่ถ่ายโอนดังนี้

ระยะที่ 1 ปีงบประมาณ 2546 ถ่ายโอนการศึกษาระดับปฐมวัย อายุ 0 – 3 ปี

ระยะที่ 2 ปีงบประมาณ 2548 เป็นต้นไป ถ่ายโอนการศึกษา ระดับปฐมวัย อายุ 4 – 5 ปี ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีความพร้อมตามมาตรา 42 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

6. การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรบริหารส่วนตำบล

กรมการพัฒนาชุมชน (2543, หน้า 1-2) พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 37 (5) กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการศึกษาคือ มีหน้าที่ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม แต่จากแนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจตามที่ปรากฏใน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิการจัดการศึกษาอบรมและการฝึกอาชีพตามความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการส่วนท้องถิ่น (มาตรา 41) พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 (9) กำหนดให้เทศบาล เมืองพัทยาและองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดการศึกษา ซึ่งคณะอนุกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการกระจายอำนาจด้านการจัดการศึกษาให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้จัดการทำแผนปฏิบัติการกำหนดแผนการโอนการจัดการศึกษาให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดให้หน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัยถ่ายโอนการจัดการศึกษาไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาล ที่สถานศึกษาตั้งอยู่ในพื้นที่ ตามความพร้อมและตามหลักเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงศึกษาธิการ โดยกำหนดระยะเวลาการถ่ายโอนในระยะที่ 1 ระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2545-2548 ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ จะต้องส่งเสริมให้มีการประสานความร่วมมือระหว่างเขตพื้นที่การศึกษากับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการเตรียมรับการถ่ายโอนภารกิจด้านการศึกษาดังกล่าว นอกจากนั้น กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ได้กำหนดการถ่ายโอนงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลชั้น 1 และชั้น 2 รับผิดชอบไปดำเนินการ ภายในปี พ.ศ. 2544 สำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่อยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบลชั้น 3 ชั้น 4 และชั้น 5 ให้เตรียมการประสานทำความเข้าใจเพื่อร่วมสนับสนุนกิจกรรมการพัฒนาเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัยทั้งหมดหรือบางส่วนตามสภาพความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการขององค์การบริหารส่วนตำบลแต่ละแห่งตามหนังสือสั่งการของกรมการพัฒนาชุมชน ที่ ทม 0520/ว 234 ลงวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2543

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์การบริหารส่วนตำบลมีการกำหนดผ่านการถ่ายโอนการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายใน ปี 2544 โดยให้้องค์การบริหารส่วนตำบลประสานงานทำความเข้าใจโดยให้เหมาะสมกับความต้องการขององค์การบริหารส่วนตำบลแต่ละแห่ง

7. หลักการและรูปแบบการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

หลักการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กระทรวงศึกษาธิการ (2544, หน้า 1 – 7) ได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในด้านหลักการ สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา ระบบการศึกษา การบริหารและการจัดการศึกษาให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับ ตามความพร้อมและความเหมาะสมและความต้องการของท้องถิ่นให้กระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อม ในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีหน้าที่ในการประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและได้มาตรฐานการศึกษา จากหลักการดังกล่าว สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้จัดทำแผนปฏิบัติการกระจายอำนาจ ด้านการจัดการศึกษาให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนดหลักการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดังนี้

1. การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้ถ่ายโอนการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ไปยังองค์การบริหารส่วนตำบล หรือเทศบาล ที่สถานศึกษาตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ ตามความพร้อมและตามหลักเกณฑ์การประเมินที่กำหนดในกฎกระทรวงศึกษาธิการ โดยกำหนดระยะเวลาในการถ่ายโอนไว้ในระยะที่ 1 ระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2545 – 2548 ในระหว่างที่ระยะเวลาดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการ จะต้องส่งเสริมให้มีการประสานความร่วมมือระหว่างเขตพื้นที่ศึกษากับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อพัฒนาความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้พร้อมในการเตรียมรับการถ่ายโอนภารกิจด้านการจัดการศึกษา โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ประสงค์จะรับโอนสถานศึกษา แจ้งไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีสถานศึกษาที่จะโอนสังกัดอยู่เพื่อให้มีการประสานงานและกำหนดสถานศึกษาที่จะมีการถ่ายโอน และจัดเตรียมแผนการถ่ายโอนร่วมกันเป็นการล่วงหน้า โดยมีระยะเวลามากน้อยกว่า 2 ปี ก่อนการถ่ายโอนสถานศึกษานั้นๆ

2. การจัดตั้งสถานศึกษาขั้นใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถกระทำได้ในทุกระดับการศึกษา และสามารถจัดการศึกษาได้ทั้งระบบและนอกระบบ ทั้งนี้ภายใต้หลักเกณฑ์ ดังนี้ ในกรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเคยจัดการศึกษาอยู่แล้วให้จัดตั้งสถานศึกษาขั้นใหม่ได้เลย โดยแจ้งให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตั้งอยู่นั้นทราบก่อนการจัดตั้งส่วนในกรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่มีเคยจัดการศึกษาก็ให้องค์กรส่วนท้องถิ่นจัดตั้งสถานศึกษาได้ เมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความพร้อมตามหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในหลักเกณฑ์ในกระทรวง เรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

3. การประสานความร่วมมือระหว่าง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกับ กระทรวงศึกษาธิการและคณะกรรมการการกระจายอำนาจ กล่าวคือ ในระยะแรกที่ยังไม่มีการ ถ่ายโอนการจัดการศึกษา ไปยังองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นให้จัดให้ตัวแทนขององค์การ ปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าไปมีส่วนร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อจัดการศึกษาโดยเข้า ไปมีส่วนร่วมคณะกรรมการการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาและคณะกรรมการของสถานศึกษาที่ ตั้งอยู่ในท้องถิ่นนั้นๆ ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการ กระทรวงศึกษาธิการ ในระหว่างการเตรียมความพร้อม เพื่อรับการถ่ายโอนสถานศึกษา คณะกรรมการการกระจายอำนาจตามพระราชบัญญัติกำหนดแผน และขั้นตอนการกระจาย อำนาจ ให้แก่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และกระทรวงศึกษาธิการ จะทำหน้าที่ สนับสนุน ส่งเสริม และมีการกำหนดให้มีการวางระบบบริหารงานบุคคลที่จะเอื้อต่อการถ่ายโอน การกิจ และอำนาจหน้าที่ทางการศึกษา ทั้งนี้ในกำหนดในกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ให้ครู และบุคลากรทางการศึกษาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ได้รับหลักประกันในด้าน ค่าตอบแทน สวัสดิการ ความมั่นคงและโอกาสความก้าวหน้า ในวิชาชีพที่ทัดเทียมกับครูและ บุคลากรทางการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการส่วนคณะกรรมการการกระจายอำนาจและ กระทรวงศึกษาธิการจะให้ความช่วยเหลือแก่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในการ ปรับปรุง แก้ไข กฎหมาย ระเบียบ ข้อบัญญัติท้องถิ่น ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับ แนวนโยบายทางการศึกษา ที่กำหนดโดยกระทรวงศึกษาธิการ การจัดการศึกษาขององค์การ ปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเป็นไปภายใต้หลักเกณฑ์พื้นฐานที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งใช้บังคับการจัด การศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ และการจัดการศึกษาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น การศึกษาของเอกชน ทั้งในด้านความสอดคล้องของแนวนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐ ระบบ การรับรองมาตรฐาน และการประเมิน คุณภาพการศึกษาตลอดจนหลักเกณฑ์ การได้รับการ อุดหนุนอย่างเท่าเทียมกันของรัฐ ในการจัดการศึกษา ในระยะแรกหากองค์การปกครองส่วน ท้องถิ่นที่ได้รับโอนสถานศึกษา ยังไม่สามารถกำหนดให้มีการวางระบบบริหารงานบุคคลสำหรับ ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่สามารถรับประกัน ความเสมอภาคและความทัดเทียมกันกับ ภาครัฐ ในการจัดการศึกษา ในระยะแรกหากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับโอนสถานศึกษา ยังไม่สามารถกำหนดให้มีการวางระบบบริหารงานบุคคลสำหรับครูและบุคลากรทางการ ศึกษาที่สามารถรับประกัน ความเสมอภาคและความทัดเทียมกับระบบบริหารงานของครูและ บุคลากรการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการได้คณะกรรมการการกระจายอำนาจและ คณะกรรมการการบริหารงานมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น (ก.ถ.) จะดำเนินให้ครู และบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาที่จะถ่ายโอน ไปยังองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ยังคงมีสถานะเป็นข้าราชการหรือลูกจ้างแล้วแต่กรณีในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการต่อไปเช่นเดิม จนกว่าจะมีการกำหนดระบบบริหารงานบุคคลที่มีมาตรฐานเท่าเทียมกัน

4. การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรองรับภารกิจภารกิจในการจัดการศึกษา เมื่อมีการจัดตั้งสถานศึกษาขึ้นใหม่หรือมีการรับโอนสถานศึกษาแล้ว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีสถานศึกษาตั้งอยู่ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีเขตติดต่อหรือใกล้เคียงกัน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา หรือมีประชากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้รับบริการทางการศึกษาร่วมกัน จะต้องจัดให้มีคณะกรรมการที่รับผิดชอบดูแล กำกับ กิจการทางด้านการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นๆ หรือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งที่เกี่ยวข้อง ในการจัดบริการทางการศึกษา ร่วมกันขึ้นเฉพาะ เพื่อประสานนโยบายสนับสนุน ส่งเสริม และกำกับดูแลการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่อยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นๆ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อการศึกษาเอกชน โดยจะต้องรับฟังความคิดเห็นของเอกชนที่จะต้องจัดการศึกษาอยู่ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นและประชาชน เพื่อประกอบการพิจารณาจัดตั้งสถานศึกษาใหม่ด้วย

สำนักการบริหารการศึกษาท้องถิ่น (2545 ก, หน้า 18 – 19) ได้กล่าวถึง หลักการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยว่าเป็นการจัดการศึกษาสำหรับเด็ก อายุ 3 – 5 ปี เป็นการจัดในลักษณะการดูแลและให้การศึกษาแก่เด็กให้ได้รับการพัฒนาแบบองค์รวมในทุกด้าน ได้แก่ ร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ตามวัย และตามความสามารถของแต่ละบุคคลเพื่อเป็นพื้นฐานในการจัดการดำรงชีวิตและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยมีหลักการจัดดังนี้ 1) จัดการศึกษาให้ครอบคลุมเด็กทุกประเภทที่มีอายุ 3 – 5 ปี 2) พัฒนาเด็กโดยยึดหลักการอบรมเลี้ยงดู และให้การศึกษา 3) พัฒนาเด็กโดยองค์รวม ผ่านการเล่นที่เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ และความแตกต่างระหว่างบุคคล 4) จัดประสบการณ์ที่让孩子สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข 5) พัฒนาเด็กโดยบุคคลากรที่มีความรู้ ความสามารถในการจัดการศึกษา และ 6) พัฒนาเด็กโดยให้ชุมชนและครอบครัวมีส่วนร่วม

รูปแบบการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

วิลาสินี ฤกษ์รุจิพิมล (2540, หน้า 6 – 7) กล่าวว่า รูปแบบการเรียนการสอนสำหรับเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในทศวรรษหน้าจะต่างกับปัจจุบันตรงที่เป็นการเรียนการสอนที่เน้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง การมีส่วนร่วมของโรงเรียน ครูและครอบครัว ในการที่จะสร้างเสริมให้เด็ก มีพัฒนาการที่ดีทุกวัน โรงเรียนจะทำหน้าที่เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเด็ก ครอบครัวและโรงเรียนต้องมีความร่วมมือและสร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เด็กย่อมมีพัฒนาการที่ดี

เยาวพา เดชะคุปต์ (2542, หน้า 29 – 33) กล่าวถึงรูปแบบการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ไว้ดังนี้

1. kindergarden หมายถึง โรงเรียนอนุบาล สำหรับเด็กที่มีอายุ 3 – 5 ปี คำว่า โรงเรียนอนุบาล นี้เริ่มต้นโดย เฟดเดอริค โฟรเบล (Federrich Frobel) นักการศึกษาชาวเยอรมัน ซึ่งเป็นผู้ริเริ่มการก่อตั้งโรงเรียนอนุบาลขึ้นเป็นแห่งแรก การจัดการศึกษาอนุบาลจะเน้นการจัดสิ่งแวดล้อม วัสดุอุปกรณ์และหลักสูตร ที่จะมุ่งพัฒนาเด็กให้เติบโตในด้านต่างๆ โดยเน้นกิจกรรมการเล่น การปรับตัว การแสดงออกทางร่างกายและการอยู่ร่วมกัน

2. nursery school หมายถึง โรงเรียนเด็กเล็ก สำหรับการจัดการศึกษาเด็กวัย 2 – 5 ปี โดยมีการส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา

3. pre-school หมายถึง โรงเรียนสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน หรือบางที่เรียกว่า โรงเรียนเด็กเล็ก คือ การศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อเน้นพัฒนาการด้านอารมณ์ของเด็กและเสริมสร้างกิจกรรมเฉพาะด้านที่เรียกว่า enrichment activities ซึ่งเป็นโครงการครึ่งวัน ปัจจุบันโรงเรียนสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนจะเน้นพัฒนาการด้านสติปัญญา โดยเน้นในรูปของกิจกรรมการเล่น

4. child care center คือ ศูนย์ดูแลเด็กที่ให้บริการเลี้ยงดูเด็กอายุแรกเกิด จนถึง 4 ปี สำหรับพ่อแม่ที่ทำงานในเวลากลางวันตั้งแต่เช้าถึงเย็น ศูนย์ดูแลเด็กตั้งขึ้นเพื่อพัฒนาเด็กในชุมชนต่างๆ ศูนย์ดูแลเด็กมีชื่อเรียกหลายชื่อ เช่น day care center, child care center ไม่ว่าจะเรียกชื่ออย่างไรก็ตาม ก็คือ โครงการที่จัดขึ้นสำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 6 ปี ที่พ่อแม่มีความจำเป็นต้องออกไปทำงานนอกบ้าน โดยมุ่งเน้นพัฒนาเด็กในด้านร่างกาย การเคลื่อนไหว อารมณ์ สติปัญญา สุนทรียภาพ พัฒนาการทางสังคมและการเตรียมความพร้อม เพื่อเรียนในระดับประถมศึกษา

5. family day care homes คือ บ้านรับเลี้ยงเด็ก ศูนย์รับเลี้ยงเด็กที่จัดขึ้นสำหรับเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 4 ปี โดยรับเด็กจำนวนน้อยและต้องมีใบอนุญาตจัดตั้ง

6. head start คือ โครงการสำหรับเด็กที่อยู่ในครอบครัวยากจนหรือมีรายได้ต่ำ ทั้งนี้เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสพัฒนาเท่าเทียมกับเด็กอื่นๆ โดยจะรับเด็กที่มีอายุ 4 ปี ก่อนเข้าเรียน เพื่อพัฒนาเด็กและจัดที่เหมาะสมให้กับเด็ก

7. mother – child center คือ ศูนย์แม่และเด็ก โครงการที่จัดทำขึ้นเพื่อให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัยที่มาจากครอบครัวที่ยากจน ซึ่งจัดขึ้นเพื่อให้การศึกษาแก่แม่และเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 3 ปี

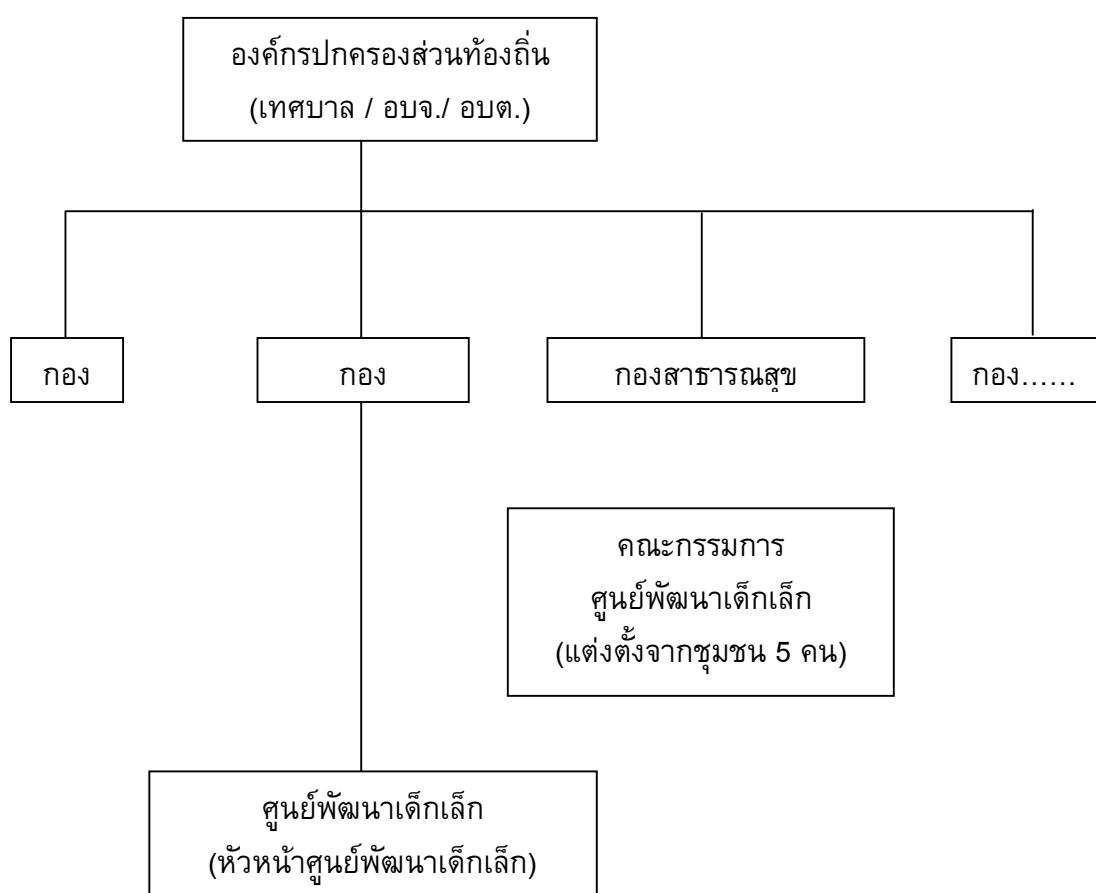
8. home start คือ โครงการที่จัดขึ้นสำหรับเด็กที่มาจากครอบครัวที่ยากจนเช่นกัน โดยเน้นให้การศึกษาแก่พ่อแม่และเด็กที่บ้าน บางครั้งเป็นการให้การศึกษาแก่เยาวชนหรือวัยรุ่นที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา

9. parent education คือ โครงการให้การศึกษาแก่พ่อแม่เกี่ยวกับการพัฒนาและการอบรมเลี้ยงดูและการให้การศึกษาแก่บุตร ซึ่งอาจเป็นการจัดที่โรงเรียนหรือที่บ้านของเด็ก รวมทั้งการจัดการศึกษาให้กับเด็กทารกและเด็กวัยเตาะแตะ

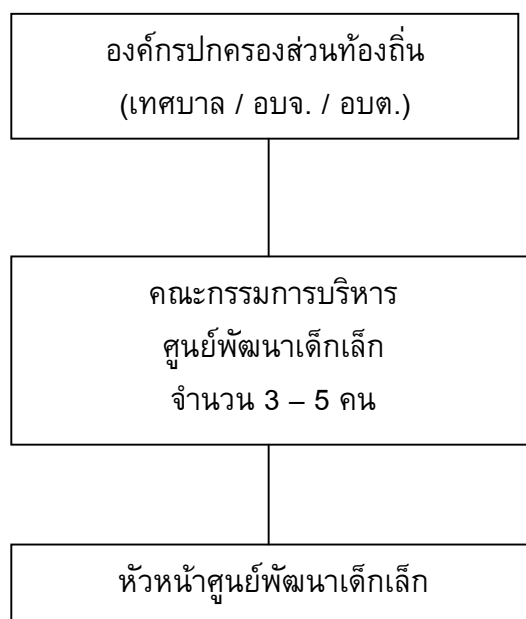
8. โครงสร้างการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สำนักการบริหารการศึกษาท้องถิ่น (2545ข, หน้า 3) กล่าวว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความหลากหลายในศักยภาพ ด้านทรัพยากร และเศรษฐกิจ การกำหนดรูปแบบศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจึงอาจแตกต่างกันตามลักษณะสภาพของชุมชนและความพร้อมด้านทรัพยากรบุคคล สถานที่ และเศรษฐกิจของแต่ละพื้นที่ โดยมีรูปแบบการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้ 2 แบบ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจะเลือกใช้หรือปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่

โครงสร้างการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ภาพ 2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้บริหารจัดการเองในกรณี
ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอัตรากำลังบุคลากรทางการศึกษาเพียงพอ (แบบที่ 1)
ที่มา : สำนักการบริหารการศึกษาท้องถิ่น, กรมการปกครอง (2545ข, หน้า 10)

ภาพ 3 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมอบหมายให้ผู้แทนชุมชนบริหารจัดการ (แบบที่ 2)

ที่มา : สำนักการบริหารการศึกษาท้องถิ่น, กรมการปกครอง (2545ข, หน้า 11)

จากข้อความที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า รูปแบบโครงสร้างการจัดการศึกษาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นๆ ถ้าหากท้องถิ่นได้มีศักยภาพและความพร้อมในการจัดบริการทางการศึกษาก็สามารถให้จัดได้ตามศักยภาพและความพร้อมในการจัดบริการทางการศึกษาก็สามารถให้จัดได้ตามศักยภาพและความเหมาะสมกับท้องถิ่นของตนเอง

9. หลักเกณฑ์ในการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2545, หน้า 4 – 10) การจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาสำนักการบริหารการท้องถิ่นกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยได้กำหนดวัตถุประสงค์และแนวทางการดำเนินการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อเป็นแนวทางในการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของเทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และเมืองพัทยา ดังนี้ 1) เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้กลุ่มเด็กผู้ด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจได้รับการดูแลถูกสุขลักษณะและได้รับการฝึกฝนพัฒนาตามความเหมาะสมกับวัย 2) เพื่อพัฒนาความพร้อมด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสติปัญญาของเด็กอย่างถูกต้องเหมาะสมตามหลักวิชาการและขยายผลการพัฒนาไปสู่ครอบครัวและชุมชน 3) เพื่อกระตุ้นชุมชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพความพร้อมก่อนเข้าเรียนของเด็ก 4) เพื่อส่งเสริม

สนับสนุนความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่และประชาชนให้สามารถร่วมกันวางแผนและดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายได้ และ5) เพื่อแบ่งเบาภาระการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองที่มีรายได้น้อยให้ออกไปประกอบอาชีพ ได้รับการเสมอภาคในด้านการศึกษา

การดำเนินการจัดศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สามารถดำเนินการได้ 3 แบบ คือ

1. รับโอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจากหน่วยงานของกรมการพัฒนาชุมชนโดยยังคงให้ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะทำหน้าที่กำกับดูแลคุณภาพและสนับสนุนงบประมาณตลอดจนร่วมเป็นคณะกรรมการในคณะกรรมการบริหารศูนย์

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขึ้นใหม่ และใช้บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบริหารศูนย์ทุกอย่างแต่อาจมีข้อเสียในระยะยาว ในเรื่องกรอบอัตรากำลัง

3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยสนับสนุนให้ชุมชนเข้ามาบริหารศูนย์เอง โดยอาจสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มสตรี และให้กลุ่มสตรีเป็นผู้ดูแลดำเนินการศูนย์ ภายใต้การสนับสนุนและกำกับดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์ประกอบของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีดังนี้

1) เด็กที่เข้ามาได้รับการเลี้ยงดูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมีอายุ 2 – 3 ปี และควรมีอย่างน้อย 15 คน

2) ผู้ดูแลเด็ก คือ ผู้ที่ทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูเด็ก ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กซึ่งต้องใกล้ชิดกับเด็กออกจากพ่อแม่ผู้ปกครอง

3) คณะกรรมการพัฒนาเด็กเล็ก คือ องค์กรที่ทำหน้าที่บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประกอบด้วย บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหรือองค์กรชุมชน

4) อาคาร/สถานที่ ประกอบด้วย 1) สถานที่จัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) ขนาดของอาคาร ควรมีสัดส่วนอย่างน้อย 2 ตารางเมตรต่อเด็ก 1 คน โปร่งมีแสงสว่างเพียงพออากาศถ่ายเทได้สะดวกและ 3) จัดให้มีบริเวณสนามเด็กเล่น ที่มีบริเวณให้เด็กทำกิจกรรมกลางแจ้ง

5) การจัดกิจกรรมในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรจัดดังนี้

5.1 การอบรมเลี้ยงดู

1) การจัดบริเวณห้องเรียนบริเวณที่ใช้เรียน

2) การจัดแบ่งมุมต่างๆ

3) การแบ่งกลุ่มเด็ก

5.2 การจัดกิจกรรมประจำวัน

5.3 การจัดอาหารสำหรับเด็ก

5.4 การเล่นของเล่น

5.5 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

สรุปหลักเกณฑ์และองค์ประกอบในการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรการบริหารส่วนตำบลศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถดำเนินการได้ 3 แบบคือ 1) รับโอนจากหน่วยงานต่างๆ 2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งขึ้นใหม่ และ 3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งขึ้นโดยสนับสนุนให้ชุมชนบริหารศูนย์เด็กเล็กเอง โดยองค์ประกอบของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีดังนี้ เด็ก ผู้ดูแลเด็ก คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การมีส่วนร่วมจากผู้ปกครอง องค์กรชุมชน และประชาชน

สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1. สภาพปัจจุบันในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

สมชาย เสียงหลาย, และคนอื่นๆ (2542, หน้า 24) กล่าวถึงการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในปัจจุบันมีการศึกษาหลายรูปแบบและมีหน่วยงานดำเนินการในการจัดการศึกษารูปแบบต่างๆ ดังนี้ 1) โรงเรียนอนุบาลประเภทชั้นเด็กเล็ก หรือในรูปของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในประเภทต่างๆ ขึ้นกับสภาพพื้นที่ของกลุ่มเป้าหมาย และหน่วยงานที่จัดการศึกษา หน่วยงานของรัฐที่จัดการศึกษาระดับนี้ที่จัดในรูปของชั้นเด็กเล็กหรือชั้นอนุบาล ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถาบันราชภัฏ (โรงเรียนสาธิต) ทบวงมหาวิทยาลัย (โรงเรียนสาธิต) สำนักการบริหารการศึกษาท้องถิ่น (โรงเรียนเทศบาลและเมืองพัทยา) กรมประชาสัมพันธ์ และ สำนักการบริหารการศึกษากรุงเทพมหานคร 2) หน่วยงานที่จัดในรูปแบบศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้แก่ กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานที่มีการจัดการศึกษาทั้งในรูปแบบศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและชั้นเด็กเล็ก ได้แก่ กรมประชาสัมพันธ์ และกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน 4) โรงเรียนเอกชน เป็นการจัดการศึกษาในรูปแบบโรงเรียนอนุบาล ประเภทชั้นเด็กเล็ก ปัจจุบันมีหน่วยงานที่ดำเนินการในด้านการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นชุมชนหลายหน่วยงาน โดยมีหลักเกณฑ์การจัดตั้งและองค์ประกอบในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543, หน้า 41 – 42) กล่าวว่า การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในปัจจุบันมีการกระจายโอกาสทางการศึกษาแก่เด็กวัย 3 – 5 ปี ยังไม่ทั่ว ถึงกลุ่มเด็กด้อยฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม กลุ่มเด็กในพื้นที่ทุรกันดารห่างไกล การคมนาคม และกลุ่มเด็กด้อยความสามารถทางร่างกายและสติปัญญา ยังมีโอกาสได้รับการศึกษาเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น เด็กในวัย 3 – 5 ปี มีโอกาสได้รับการเตรียมความพร้อมในโรงเรียนอนุบาล และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีเพียงร้อยละ 40 เท่ากับว่าเด็กอีกประมาณเกือบ 2 ล้านคนขาดโอกาสในการที่จะได้รับการพัฒนาสมองอย่างเต็มศักยภาพ ส่วนด้านการขยายตัวของโอกาสทางการศึกษาให้แก่เด็กก่อนวัยเรียนเป็นการขยายตัวในด้านปริมาณมากกว่าด้านคุณภาพดังแสดงในตารางดังนี้

ตาราง 1 สัดส่วน (ร้อยละ) ของนักเรียนต่อประชากรกลุ่มอายุ 3 – 5 ปี โดยจำแนกตามปีการศึกษา

ปีการศึกษา	ประชากร	นักเรียน	ร้อยละ
2540	3,235,000	2,523,326	64.59
2541	3,207,000	2,363,674	73.70
2542	3,220,000	2,523,326	78.36
2543	3,197,000	2,820,292	88.22

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543, หน้า 7)

คณะกรรมการงานวิจัยและพัฒนาอนุบาลศึกษา ฝ่ายการศึกษาในโรงเรียนของอัครสังฆมณฑล (2543, หน้า 3) กล่าวว่า การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของประเทศไทยในปัจจุบันพบว่ามีดัชนีชี้วัดที่สะท้อนให้เห็นถึงการเสื่อมถอยของคุณภาพชีวิตเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในหลายด้านดังนี้ 1) อัตราการตายของทารกแรกเกิดสูงถึงปีละ 40,000 คน สัดส่วนทารกแรกเกิดที่น้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ยังสูงถึงร้อยละ 13 ซึ่งเป็นอัตราสูญเสียที่สูงกว่ามาเลเซีย เกาหลี สิงคโปร์ และฮ่องกงถึง 2 – 3 เท่า 2) เด็กไทยกว่า 500,000 คนที่เกิดมาพร้อมกับความพิการบางอย่างซึ่งมีเพียงร้อยละ 10 ของเด็กเหล่านี้ที่มีโอกาสได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้อง ส่วนที่เหลือถูกปล่อยปละละเลย ส่วนด้านคุณภาพของการจัดการศึกษา แก่เด็กในวัย 3 – 5 ปี จากการประเมินผลแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พบว่าเด็กมีพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อและด้านอื่นๆเพิ่มขึ้น แต่การพัฒนาด้านสติปัญญายังอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ทั้งนี้เพราะขาดครูและพี่เลี้ยงที่มีความรู้ด้านเด็กปฐมวัยและไม่เข้าใจเรื่องหลักจิตวิทยาพัฒนาการของการฝึกการเตรียมความพร้อมด้านสติปัญญาของเด็กวัยนี้ แม้ครูที่สอนจะจบการศึกษาปริญญาตรี แต่ร้อยละ 52.7 มักจะจบสาขาอื่น และได้รับการศึกษาให้ท่องจำแบบเก่าจึงยังคิดว่าการสอนอ่านหรือให้ทำเลขคือการเตรียมความพร้อมด้านสติปัญญา นอกจากนี้ครูมักจะได้รับเงินเดือนต่ำและมีการลาออกบ่อย โดยเฉพาะโรงเรียนเอกชน และขาดแคลนการสนับสนุนด้านงบประมาณ สื่อการเรียนการสอนในด้านต่างๆ ครูคนหนึ่งต้องดูแลเด็กในชั้นเรียนมากเกินไป รวมถึงขาดแคลนพี่เลี้ยงช่วยดูแล

สรุป สภาพปัจจุบันในการจัดการศึกษานั้นมีหลายรูปแบบ คือ โรงเรียนอนุบาลประเภทชั้นเด็กเล็ก หรือในรูปของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขึ้นอยู่กับสภาพพื้นที่ของกลุ่มเป้าหมาย และหน่วยงานที่จัดโดยมีหลักเกณฑ์การจัดตั้งและองค์ประกอบในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2. ปัญหาในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

นภเนตร ธรรมบวร (2540, หน้า 103) กล่าวถึงคุณภาพและมาตรฐานของสถานรับเลี้ยงเด็กในปัจจุบันว่า พ่อแม่จำนวนไม่น้อยเลือกที่จะส่งบุตรของตนไปยังสถานรับเลี้ยงเด็ก เนื่องจากที่บ้านไม่มีผู้ดูแลด้วยเหตุนี้คุณภาพและมาตรฐานของสถานรับเลี้ยงเด็กจึงมีความสำคัญมาก สถานรับเลี้ยงเด็กบางแห่งขาดเกณฑ์มาตรฐานในการยึดถือปฏิบัติ ประกอบกับบุคลากรที่ดำเนินการในสถานศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจในพัฒนาการของเด็กอย่างแท้จริง ส่งผลให้เด็กวัยต่ำกว่า 3 ปี ขาดการส่งเสริมด้านสติปัญญาและภาษาแต่เน้นเรื่องการดูแลสุขภาพและความปลอดภัย

จันทร์เพ็ญ ชูประภาวรรณ, และคนอื่นๆ (2540, หน้า 1-2) จากการสำรวจระดับสติปัญญาหรือไอคิว อันเป็นการวัดความสามารถในการแก้ไขปัญหา การตัดสินใจในกลุ่มเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 พบว่าเด็กไทยมีไอคิวเฉลี่ยประมาณ 92 ทั้งนี้ไอคิวปกติอยู่ที่ 90-110 การที่ไอคิวของเด็กไทยลดลงเกิดจากสาเหตุดังนี้ 1) พ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูขาดความรู้ความเข้าใจในการเลี้ยงดูเด็กอย่างถูกต้องโดยเฉพาะในช่วง 2 ขวบแรกของชีวิต ซึ่งเป็นช่วงที่ต้องการการกระตุ้นสมองส่วนหน้าที่ใช้ในการคิดการหาเหตุผล อารมณ์ และความรู้สึก รวมตลอดถึงจริยธรรมและการเข้าสังคม 2) ครอบครัวแตกแยก พ่อแม่แยกกันอยู่ สาเหตุเกิดมาจากหย่าร้าง และต้องทำงานห่างไกลกัน ครอบครัวร้อยละ 30 มีบุตรโดยยังไม่พร้อมซึ่งส่งผลให้การเลี้ยงดูไม่เหมาะสมเด็กมีปัญหาสุขภาพจิต เช่น ความเครียดหรือพัฒนาทางอารมณ์มีปัญหาเนื่องจากเด็กขาดความรัก ความอบอุ่น เด็กต้องพบกับความรุนแรง โดยรูปแบบความรุนแรงมี 2 ประการ คือ เด็กถูกระทบจากความรุนแรงโดยตรง เช่น การใช้กำลังหรือการใช้อาวุธในการทำร้าย หรือฆ่า โดยหวังผลให้เกิดความทรมาร เช่นการใช้บุหรี่ และ รongลงมาคือการทำร้ายด้านจิตใจ ซึ่งส่งผลในระยะยาว เช่นการดูต่ำ ประชดประชัน ประจานหรือประณาม 3) คุณภาพและมาตรฐานของสถานรับเลี้ยงเด็กยังคงมีปัญหาอยู่มาก ขาดเกณฑ์มาตรฐานในการยึดถือปฏิบัติประกอบกับบุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในพัฒนาการของเด็กอย่างแท้จริง และ 4) ปัญหาเด็กยากจน เด็กอายุระหว่าง 0 – 4 ปี มีปัญหาด้านสุขภาพเนื่องจากขาดสารอาหารหรือบกพร่องทางโภชนาการมีส่วนสูงและน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ตารางต่อไปนี้แสดงให้เห็นถึงภาวะโภชนาการของเด็กแรกเกิดถึง 6 ปี

ตาราง 2 การเฝ้าระวังภาวะโภชนาการเด็กอายุ 0 – 6 ปี

ปี พ.ศ.	เด็กที่ชั่งน้ำหนัก	ภาวะโภชนาการ			
		ปกติ	ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3
		%	%	%	%
2540	324,272	95.45	4.18	0.37	0
2541	335,762	94.5	5.0	0.5	0
2542	343,096	94.42	5.11	0.47	0
2543	328,761	94.27	5.21	0.52	0
2544	332,694	94.43	5.06	0.51	0

ที่มา : สำนักงานอนามัย กรุงเทพมหานคร (2545, หน้า 18)

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) กล่าวถึง ประเด็นปัญหาหลักของการจัดการศึกษาโดยสรุปมีปัญหาที่ต้องเร่งแก้ไข คือ

1. ความครอบคลุมของการบริการและความเสมอภาคทางการศึกษา การบริการการศึกษาในระดับต่าง ๆ ยังไม่ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายอย่างเสมอภาค ซึ่งปัญหาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สรุปได้ดังนี้

1.1 เด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ยังขาดการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียนปฐมศึกษา เด็กกลุ่มอายุ 3 – 5 ปี ได้รับการเตรียมความพร้อมเพียงร้อยละ 65.4 ในกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาต่าง ๆ ได้แก่ กลุ่มเด็กด้อยฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมในเมือง กลุ่มเด็กยากจนในชนบทห่างไกล ชนกลุ่มน้อย และกลุ่มเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายและสติปัญญา

1.2 คุณภาพการศึกษา กระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งวัดผลการเรียนรู้ การคัดเลือกเข้าศึกษาต่อไม่เอื้อให้เด็กได้พัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ กระบวนการวิจัยที่จะก่อให้เกิดองค์ความรู้และสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ อีกทั้งการวัดผลประเมินผลและการสอบคัดเลือกในแต่ละระดับการศึกษา ยังไม่สะท้อนจุดประสงค์ของหลักสูตรโดยรวม กระบวนการเรียนการสอนมุ่งเน้นการท่องจำเพื่อสอบคัดเลือกมากกว่าเน้นให้ผู้เรียนรู้จักคิด รู้จักวิเคราะห์การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง อีกทั้งไม่สามารถปลูกฝังการรักที่จะเรียนรู้ต่อไป อันเป็นคุณสมบัติในโลกยุคข้อมูลข่าวสารหรือสังคมแห่งการเรียนรู้

2. ด้านคุณภาพผู้เรียนหากพิจารณาความรู้ความสามารถในเชิงวิชาการตลอดทั้งคุณลักษณะและพฤติกรรมของผู้เรียน มีข้อค้นพบจากการประเมินผลที่เกี่ยวข้องกับเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ก่อนประถมศึกษา) มีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ตามเกณฑ์ในการประเมินผลที่สอบถามจากผู้ปกครองพบว่า ผู้ปกครองมีความพึงพอใจในพฤติกรรมของบุตรหลานที่เปลี่ยนแปลงในทางที่ดีอย่างชัดเจน ทั้งในการช่วยเหลือตนเอง การแบ่งปัน การรักษาความสะอาด และความมีเหตุผล โดยเฉพาะผู้ปกครองในชนบท มีความพึงพอใจมากกว่าผู้ปกครองในเมือง

3. การบริหารการจัดการศึกษา ปัจจุบันบทบาทของรัฐได้เริ่มเปลี่ยนแปลงโดยมุ่งเน้นให้ส่วนต่าง ๆ ของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากยิ่งขึ้น เพื่อจัดการศึกษาให้กว้างขวางทั่วถึงทุกหมู่เหล่า ส่งผลให้บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานการศึกษาต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไป แต่ระบบบริหารการศึกษาที่รวมศูนย์อำนาจยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งกฎระเบียบ ข้อบังคับ และขั้นตอนต่าง ๆ ของทางราชการไม่เอื้อให้การบริหารการตัดสินใจเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว

นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย 0 – 5 ปี ระยะยาว พ.ศ.2550 – 2559 (2550, หน้า 11 – 17) ดังกล่าวถึงสภาพปัญหาของการพัฒนาเด็กปฐมวัยพบว่าเด็กอายุ 0 – 5 ปี โดยภาพรวม พบว่า มีแนวโน้มพัฒนาการล่าช้า ในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และจริยธรรม เมื่อพิจารณาจากประเด็นปัญหาต่างๆ แล้วสรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาด้านการเลี้ยงดู

1) การเลี้ยงดูโดยครอบครัว พ่อแม่จำนวนมากไม่ให้ความสำคัญ ของการดูแลลูกด้วยตนเองญาติหรือผู้เลี้ยงดูและยังเข้าใจผิดเรื่องการเลี้ยงดู เช่น ให้ความรักด้วยวิธีการให้ของเป็นรางวัล ตีเด็กทุกครั้งเมื่อทำผิด ขู่เด็กว่าไม่รักถ้าไม่เชื่อฟัง 2) การเลี้ยงดูโดยสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยพบว่าสถานรับเลี้ยงเด็กส่วนใหญ่ด้อยคุณภาพทั้งในด้านการบริหารจัดการ โดยเฉพาะมาตรฐานคุณภาพที่เหมาะสม เช่น มาตรฐานการเลี้ยงดูเด็ก มาตรฐานสถานรับเลี้ยงเด็ก มาตรฐานครูพี่เลี้ยง รวมทั้งไม่มีการกำกับดูแลคุณภาพมาตรฐานอย่างมีประสิทธิภาพต่อเนื่องและ 3) การรับบริการจากศูนย์เด็กเล็ก พบว่าขาดความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งกับการจัดหาบุคลากรที่เหมาะสมกับการพัฒนาเด็ก ได้แก่ ครูด้านการศึกษาปฐมวัย การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้เรื่องเด็กปฐมวัย ที่จะช่วยให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องสามารถศึกษาพัฒนาตนเองได้ตลอดเวลายังมีอยู่น้อย

2. ปัญหาด้านการพัฒนาเด็ก

1) ขาดความเข้าใจเรื่องปรัชญาการพัฒนาเด็กเล็ก 2) ขาดการวิจัย/ความรู้เชิงสังเคราะห์ที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการพัฒนาเด็ก 3) ขาดวิธีการบริหารจัดการที่มีคุณภาพ 4) ขาดการบูรณาการที่มีประสิทธิภาพ 5) ขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานจัดบริการ/พัฒนา

6) ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน ประชาชน 7) ขาดการทอนแผนระยะสั้นและระยะยาวไปสู่การปฏิบัติและ 8) ขาดการระดมทรัพยากร

ริชเตอร์ (Richter, 1992, pp. 49 – 55) พบว่า พ่อที่มีระดับการศึกษาสูงมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูลูกมากกว่าพ่อที่มีการศึกษาน้อย โดยพ่อที่มีการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยร้อยละ 80 จะเล่นกับลูก ขณะที่พ่อมีการศึกษาระดับประถมร้อยละ 58 เท่านั้นที่จะเล่นกับลูก ผลการวิจัยสรุปได้ว่าบทบาทของพ่อในการดูแลลูกจะเน้นไปในการเล่นสนุกมากกว่าการเลี้ยงดูจริง ๆ ซึ่งหมายถึง การป้อนข้าว อาบน้ำ และการเปลี่ยนผ้าอ้อม พ่อส่วนใหญ่มักมองว่ากิจกรรมต่าง ๆ ดังกล่าวเป็นบทบาทและความรับผิดชอบของแม่มากกว่าเมื่อทารกเติบโตขึ้นมักเป็นเด็กที่มีความก้าวร้าวมีพัฒนาการทางสติปัญญาสูง สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมได้ดีกว่าเด็กที่พ่อไม่มีส่วนร่วมในการอบรมเลี้ยงดู

สรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ข้างต้น จะเห็นได้ว่า ประเทศไทยยังคงเผชิญกับปัญหาด้านการจัดการศึกษา และการอบรมเลี้ยงดูเด็กทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณทั้งนี้อาจมีสาเหตุเนื่องจากการให้บริการแก่เด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในประเทศไทยในปัจจุบันที่ยังขาดทิศทางและความเป็นเอกภาพ ไม่มีนโยบายที่ชัดเจนรวมกำหนดกับการไม่มีการกำหนดมาตรฐานการดูแลเด็กระดับชาติเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ

3. แนวโน้มการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในอนาคต

นภเนตร ธรรมบวร (2546ข, หน้า 107 – 111) กล่าวถึง สภาพความต้องการของเด็กไทย รวมถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็กว่า สามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาเด็กไทยในอนาคตได้ดังต่อไปนี้ 1) การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรจัดบริการให้เด็กทุกคนมีโอกาสได้รับการอย่างทั่วถึง 2) พัฒนาสุขภาพและสมองของเด็ก 3) ให้ความสำคัญกับสภาพของครูและความเข้าใจในการพัฒนาเด็กปฐมวัย 4) ส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ 5) ส่งเสริมให้โรงเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 6) รัฐควรมีมาตรการช่วยเหลือแก่แม่ที่มีปัญหาพิเศษบางกลุ่ม 7) รัฐควรมีมาตรการคุ้มครองเด็กที่มีปัญหา 8) ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้เด็กได้มีโอกาสเรียนรู้จากระบบสื่อสารและ 9) ส่งเสริมความสัมพันธ์และสมาชิกภายในครอบครัวและชุมชน

อัญชลี ไสยวรรณ (2552) กล่าวถึง การศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในอนาคตว่าการจัดการเรียนรู้ควรให้เหมาะสมกับวัยของเด็กโดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เด็กได้ลงมือการทำและมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อม เรียนรู้อย่างมีความสุข การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แสดงประสิทธิผลและประสิทธิภาพอย่างชัดเจนในด้านการพัฒนาเด็กการมีส่วนร่วมและการสร้างความรู้เข้าใจทางการศึกษาแก่ผู้ปกครอง พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการให้ได้มาตรฐานตามเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษา หรือเป็นการพัฒนาสู่การเป็นเลิศด้วยวิธีการพัฒนาการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อย่างก้าวกระโดดคือการเทียบเคียง

สมรรถนะ เป็นรูปแบบหนึ่งที่มีกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์และวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ

สรุปแนวโน้มการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในอนาคต คือ การได้รับการเตรียมความพร้อมในสถานศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่มีคุณภาพ โดยส่งเสริมพัฒนาคุณภาพของเด็ก เปิดโอกาสและส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการลงมือทำ ให้เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่น เรียนรู้อย่างมีความสุข จัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม ดูแลด้านสุขนิสัยและโภชนาการเหมาะสม พัฒนาระบบการคิด การใช้ภาษา การแสดงออกทางสร้างสรรค์ การปรับตัวและ มีความเชื่อมั่นและมีความรู้สึกที่ดีต่อตัวเองสูง พัฒนาทักษะทางสังคม ส่งเสริมด้วยวิถีทฤษฎีหุปัญญา ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการศึกษา โดยพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการให้ได้มาตรฐานตามเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษา ปรับเปลี่ยนบทบาทครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องให้มีคุณสมบัติความเป็นครูนักวิจัย โดยจัดหลักสูตรให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กสอดคล้องกับนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาปฐมวัยของประเทศ

การจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาสภาพ และปัญหาการจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากการวิจัยในข้างต้นนั้น ผู้วิจัยจะทำการศึกษาประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ด้านบุคลากร 2) ด้านอาคารสถานที่ 3) ด้านวิชาการ และ 4) ด้านการมีส่วนร่วม

1. ด้านบุคลากร

1.1 ความหมายของบุคลากร

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2545ก, หน้า 3) ให้ความหมายของบุคลากร หมายถึง ผู้ที่รับผิดชอบงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประกอบด้วย ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ นายกฯ ปลัดองค์กรส่วนท้องถิ่น ตลอดจนบุคลากรซึ่งทำหน้าที่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จะต้องมีความรู้ มีคุณสมบัติ บทบาทหน้าที่สามารถดำเนินการจัดการศึกษาและพัฒนาเด็กได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการด้วยความเหมาะสมเป็นไปตามความต้องการของท้องถิ่น เช่น การสรรหาและการคัดเลือกบุคลากร การมอบหมายงาน การกำกับดูแล ค่าตอบแทนผลการทำงาน การควบคุมให้ปฏิบัติตามระเบียบวินัย และการให้พ้นจากการทำงาน การประเมินการปฏิบัติงาน การพัฒนาบุคลากร

ณัฐภูมิ เล็กถวิลวงศ์ (2546, หน้า 108) กล่าวว่า การบริหารงานบุคคล คือ กระบวนการดำเนินงานต่างๆ ที่เกี่ยวกับการได้มา การพัฒนา การให้ทุนให้โทษและการให้พ้นจากหน้าที่ของบุคลากรเพื่อให้การบริหารหน่วยงานหรือองค์กรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพโดย

เริ่มตั้งแต่ การกำหนดตำแหน่งและอัตราเงินเดือน การสรรหาบุคลากร การบรรจุแต่งตั้ง การย้ายและการแต่งตั้ง การพัฒนาบุคลากร การให้บำเหน็จความชอบ การพิจารณาด้านวินัยและการลงโทษ การปรับปรุงตำแหน่งให้สูงขึ้น การวิเคราะห์และควบคุมอัตรากำลัง การจัดทำทะเบียนประวัติ และการให้ออกจากราชการ

อภิษณีย์ ยาชมพู (2546, หน้า 29 – 31) กล่าวว่า งานบุคลากร หมายถึง การแสวงหา พัฒนา และธำรงไว้พนักงานที่มีความสามารถ ในวิถีทางที่จะทำให้การปฏิบัติภาระหน้าที่ตามจุดหมายของหน่วยงาน เป็นไปโดยประสิทธิภาพและประหยัดการบริหารบุคคล ในเรื่องกำลังคน การสรรหาและการคัดเลือกบุคลากร การประเมินการปฏิบัติงาน การพัฒนาบุคลากร การดูแลบุคลากร การดูแลปฏิบัติงาน และบำรุงรักษาให้ขวัญกำลังใจ การดูแลปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง การดูแลความมั่นคงในอาชีพ รวมถึงการจัดข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นกับบุคลากร

พัชรี ชุ่มสวัสดิ์ (2551, หน้า 5) กล่าวว่า บุคลากร หมายถึง กลุ่มคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในด้านการจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยยาบ ได้แก่ นักวิชาการศึกษา ครูผู้ดูแลเด็ก ครูผู้ช่วย

สรุป บุคลากร หมายถึง ผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประกอบด้วย ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ นายกฯ และปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หัวหน้าศูนย์ฯ สามารถดำเนินงานเกี่ยวกับบุคลากรในหน่วยงานอื่นที่จะให้ได้บุคลากรมาปฏิบัติงานตามความต้องการ เช่น การสรรหาและการคัดเลือกบุคลากร การมอบหมายงาน การกำกับดูแล ค่าตอบแทนผลการทำงาน การควบคุมให้ประพฤติปฏิบัติตามระเบียบวินัย และการให้พ้นจากตำแหน่งการทำงาน การประเมินการปฏิบัติงาน การมั่นคงในอาชีพรวมถึงการจัดข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นกับบุคลากร โดยบุคลากรจะต้องมีคุณสมบัติบทบาทหน้าที่ สามารถดำเนินการการศึกษาและพัฒนาเด็กได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการด้วยความเหมาะสมเป็นไปในความต้องการของท้องถิ่น

1.2 ความสำคัญด้านบุคลากร

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542, หน้า 140) กล่าวถึง ความสำคัญของงานด้านบุคลากรไว้ดังนี้ 1) เพื่อวางแผนกำลังคน ทั้งแผนระยะสั้นและระยะยาว 2) เป็นการกำหนดนโยบายต่าง ๆ ที่จะแนะแนวการพัฒนาทรัพยากรบุคคล 3) สรรหาบุคลากรให้มีจำนวนเพียงพอและมีคุณภาพที่ดี ที่จะสามารถบริหารการจัดการศึกษาที่เหมาะสม 4) คัดเลือกบุคลากรตามความต้องการตามกำลังคน 5) ประเมินผลการทำงานเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากร 6) จัดการเรื่องสวัสดิการและเพื่อสนองความต้องการของบุคลากร 7) ให้การศึกษาต่อเนื่องเพื่อให้บุคลากร ได้พัฒนาตนเองตลอดเวลา 8) จัดแผนงานให้บุคลากรเข้าสู่การทำงานในองค์กร 9) จัดระบบการติดต่อสื่อสาร เพื่อให้บุคลากรในองค์กร การเข้าใจและปฏิบัติถูกต้อง 10) จัดกิจกรรม ให้บุคลากรได้มีโอกาสเข้าร่วมกัน เพื่อความเข้าใจ ในการปฏิบัติงาน 11) รวบรวม

เชื่อมโยง หน้าที่หลักและหน้าที่รองตลอดจนรายละเอียดของงานลงในโปรแกรมการฝึกอบรมบุคลากรและ12) กิจกรรมที่จัดขึ้น ก็เพื่อให้บุคลากรอยู่ในองค์การมีความรู้ มีทักษะความตั้งใจ และมีเงื่อนไขการทำงานให้องค์กรอย่างดีที่สุด

กุลชลี ไชยนันตา (2543, หน้า 6) กล่าวถึง ความสำคัญของงานบุคลากร ไว้ดังนี้ 1) ลดความรุนแรงของปัญหา 2) ป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาขึ้น 3) ป้องกันมิให้เกิดการสูญเสียเวลา 4) ป้องกันมิให้เกิด การใช้จ่ายเกินความจำเป็น 5) ช่วยให้พนักงานใหม่เกิดการเรียนรู้งานเร็วขึ้น 6) บุคลากรปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้เหมาะสมซึ่งเป็นผลต่อการลดอัตราการลาออกของบุคลากร 7) พนักงานมีขวัญและกำลังใจและ 8) องค์การมีการเจริญเติบโตและพัฒนาไปสู่เป้าหมายได้

สุรัฐ ศิลปอนันต์ (2545, หน้า 88) กล่าวถึงความสำคัญของงานด้านบุคลากร ว่า การบริหารสมัยใหม่ผู้บริหารในองค์การของรัฐและผู้จัดการระดับต่าง ๆ ขององค์การ จำเป็นต้องให้ความสำคัญ และมีบทบาทในงานบุคลากรมากขึ้น จากการการศึกษาขององค์การบริหารวิชาการระหว่างประเทศ แห่งสหรัฐอเมริกา พบว่าบริษัทเอกชนประสบความสำเร็จอย่างสูงมีลักษณะที่เหมือนกันประการหนึ่ง คือ ผู้บริหารจะใช้เวลาแก่การพัฒนาบุคคลของบริษัทมากกว่าร้อยละ 50 ในการกำหนดนโยบายและการวางแผนงานในกิจกรรมต่าง ๆ ของการบริหารงานบุคคล เช่น การสรรหา การฝึกอบรมและการพัฒนา การประเมินผล และการปฏิบัติงาน ค่าตอบแทน เป็นต้น นอกจากนี้ผู้บริหารจะเป็นผู้รับผิดชอบต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของงานด้านบุคลากรขององค์กร

บาร์เมส (Barmes, 1995, p. 476) กล่าวถึง ความสำคัญ ของงานบุคลากรว่า บุคลากรสามารถที่จะให้องค์กรบรรลุเป้าหมายสู่ความสำเร็จได้เนื่องจากการเลือกสรรคนดี คนเก่ง มีความรู้ ความสามารถ เข้ามาทำงานและเมื่อบุคคลเหล่านั้นเข้ามาทำงานด้านบุคลากร จะต้องมีการพัฒนา อบรม ให้ความรู้เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพ ในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ บรรลุตามประสงค์ขององค์กร

สรุปได้ว่าด้านบุคลากรนั้นมีความสำคัญ คือ ช่วยป้องกันและแก้ปัญหาในองค์กร เป็นการสร้างเสริมและพัฒนาองค์กร เป็นการวางแผนกำลังคน สามารถกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคคลได้ชัดเจน พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถความชำนาญอย่างต่อเนื่อง ควบคุม ติดตาม ประเมินผล นิเทศได้อย่างเป็นระบบ เอื้ออำนวยให้องค์กรบรรลุเป้าหมายสู่ความสำเร็จ มีส่วนช่วยในการเสริมแรงให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้นสามารถชี้แนะแนวทางในการค้นคว้าความรู้ของนักเรียน มีการกำหนดนโยบายต่าง ๆ การสรรหาบุคลากรตามความเหมาะสม มีการจัดทำประวัติในการทำงาน มีการบำรุงรักษาบุคลากรด้วยสิ่งตอบแทนต่าง ๆ ที่จะทำใหัรักษามูลค่าบุคลากรไว้ได้ มีการส่งเสริมการสร้างวินัย และการรักษาวินัยของบุคลากรรวมถึงการให้พ้นจากงาน

1.3 ขอบข่ายด้านบุคลากร

ศรีธร สุวรรณ (2541, หน้า 25) จำแนกขอบข่ายงานด้านบุคลากร ดังนี้ คือ 1) การวางแผนกำลังคนหรือการจัดอัตรากำลังคน 2) การรับบุคลากรเข้าทำงานเมื่อโรงเรียนมีตำแหน่ง 3) การคัดเลือกบุคลากร 4) การนำบุคลากรเข้าสู่งาน 5) งานพัฒนาบุคลากร 6) การประเมินบุคลากร 7) การตอบแทนในบุคลการรูปแบบของเงินเดือน ค่าจ้าง ฯลฯ และ 8) การสร้างภาพความมั่นคงในการทำงาน

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542, หน้า 139) ให้ความเห็นว่างานด้านบุคลากรเป็นงานดำเนินงานเกี่ยวกับบุคลากรในหน่วยงาน ซึ่งมีขอบข่าย 3 ขั้นตอน คือ 1) ก่อนการรับบุคคลเข้าทำงาน ได้แก่ การวางแผนนโยบาย ออกกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับเกี่ยวกับตัวบุคคล การวางแผนกำลังคน การกำหนดตำแหน่ง การกำหนดเงินเดือน การสรรหาบุคคล 2) ขณะปฏิบัติงาน ได้แก่ การทดลองปฏิบัติงาน การจัดทำทะเบียนประวัติ การประเมินผล และพิจารณาความมีความชอบ การพัฒนาบุคลากร วินัยและการดำเนินงานการตามระเบียบวินัย การจัดสวัสดิการและผลประโยชน์แก่สมาชิกและ 3) การพ้นจากหน้าที่ของบุคลากร ได้แก่ ให้ออกงาน การพิจารณาบำเหน็จบำนาญ

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2545ข, หน้า 5 – 7) กล่าวว่า ขอบข่ายความรับผิดชอบงานหลักการที่มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในด้านงานบุคลากร มีดังนี้ 1) สรรหาหรือจัดจ้างบุคลากรเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) กำหนดจำนวนอัตรากำลังบุคลากร และเงินเดือน ค่าจ้าง ค่าตอบแทน 3) จัดทำงบประมาณค่าใช้จ่ายด้านบุคลากร เช่นเงินเดือน ค่าจ้าง ค่าตอบแทนสวัสดิการอื่นที่พึงได้รับตลอดจนการพัฒนาบุคลากร 4) กำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 5) จัดระเบียบข้อบังคับและทะเบียน ประวัติบุคลากรและ 6) นิเทศ อบรมและพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างต่อเนื่อง

คิมบร็อก, และนัันเนอร์ (Kimbrough, & Nunnery, 1988, pp. 65-70) ได้กำหนดขอบข่ายของงานด้านบุคลากร ไว้ดังนี้ 1) การวางแผนนโยบายเกี่ยวกับงานด้านบุคลากร เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโรงเรียน 2) การกำหนดความต้องการของบุคลากร โดยกำหนดคุณสมบัติและหน้าที่ซึ่งควรมอบหมายให้แก่ผู้ปฏิบัติที่มารับตำแหน่งต่างๆ 3) การจัดบุคลากรเข้าทำงาน โดยการจัดเข้าทำงานตามความสามารถหรือจัดตามความเหมาะสม โดยผู้บริหารและคณะทำงานร่วมกันพิจารณาและ 4) การพัฒนาบุคลากรมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับหน่วยงาน โดยพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนให้บุคลากรมีความรู้ ความชำนาญและความสามารถ

สรุปสาระสำคัญจากขอบข่ายที่กล่าวมาว่างานบุคลากรเป็นผู้ที่รับผิดชอบงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประกอบด้วยนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ตลอดจนผู้ซึ่งทำหน้าที่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จะต้องมีความรู้

คุณสมบัติ บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในการบริหารจัดการเพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถดำเนินการได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการด้วยความเหมาะสมและเป็นไปตามความต้องการของท้องถิ่น โดยมีขอบข่ายดังนี้ 1) การวางแผนกำลังคนหรือการจัดอัตรากำลังคน 2) การคัดเลือกบุคลากร 3) การรับบุคลากรเข้าทำงาน 4) การกำหนดค่าตอบแทน ค่าจ้าง เงินเดือน 5) การพัฒนาบุคลากร 6) การกำหนดบทบาทหน้าที่ 7) การกำหนดระเบียบข้อบังคับ และ 8) การนิเทศติดตามการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร

1.4 ปัญหาด้านบุคลากร

ณัฐภูมิ เล็กถวิลวงศ์ (2546, หน้า 129) กล่าวถึงปัญหาด้านบุคลากรว่า งบประมาณจัดการศึกษามีน้อยไม่เพียงพอ การจัดสรรงบประมาณล่าช้าไม่ทันตามความต้องการ องค์การบริหารส่วนตำบลขาดระเบียบและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนขาดการสรรหาทรัพยากรจากท้องถิ่นจึงทำให้ขาดแคลนงบประมาณ

นภเนตร ธรรมบวร (2551, หน้า 105) กล่าวว่า ปัญหาด้านบุคลากร ว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขาดเกณฑ์มาตรฐานในการยึดปฏิบัติ บุคลากรในการดำเนินการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขาดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาเด็กอย่างแท้จริง ส่งผลให้การดูแลเด็กจะเน้นเพียงการดูแลสุขภาพและความปลอดภัยที่ดีเท่านั้น แต่ขาดการส่งเสริมในเรื่องของพัฒนาการด้านสติปัญญาและภาษา

สุชาติ อ่วมอำภา (2552, สิงหาคม 14) และ ศุภสันต์ ช่วยบุญ (2552, สิงหาคม 15) ได้กล่าวถึงปัญหาด้านบุคลากร ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลไม่มีบทบาทในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่เข้าใจหลักการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ผู้ดูแลเด็กไม่เพียงพอต่อจำนวนเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตั้งอยู่ในบริเวณโรงเรียน ทำให้ผู้ดูแลเด็กต้องแบ่งเวลาไปช่วยงานโรงเรียน ทำให้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ไม่เต็มที่

รุติพร พิมพ์กัน, และ ปัทมา มาใหญ่ (2552, สิงหาคม 15) กล่าวถึงปัญหาด้านบุคลากร ว่า ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลไม่มีนโยบายแผนการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างชัดเจน องค์การบริหารส่วนตำบลมีงบประมาณในการสนับสนุน การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่เพียงพอ ไม่มีการจัดทำระเบียบหรือข้อบังคับเกี่ยวกับ การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่เพียงพอ ไม่มีการจัดทำระเบียบหรือข้อบังคับเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างชัดเจน ขาดการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ไม่มีการประชุมร่วมกับคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อรับทราบปัญหาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่มีผู้ทำความสะอาดในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ภัทรา โสภาคศรี (2552, สิงหาคม 21) กล่าวถึงปัญหาด้านบุคลากรว่าองค์การบริหารส่วนตำบลไม่มีการกำหนดโครงสร้างการบริหารงานด้านการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

นพรัตน์ ผิวเนร (2552, สิงหาคม 22) กล่าวว่าปัญหาด้านบุคลากร คือ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และผู้บริหารขาดประสบการณ์ในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

สรุปว่าปัญหาด้านบุคลากรที่สำคัญ คือ 1) บุคลากรไม่เข้าใจหลักการศึกษา ระดับปฐมวัย 2) บุคลากรขาดประสบการณ์ในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 3) ไม่มีการประชุมร่วมกับคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 4) หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและ 5) ขาดแคลนบุคลากรในบางตำแหน่ง เช่น ผู้ทำความสะอาดผู้ดูแลเด็กไม่เพียงพอต่อจำนวนเด็ก

2. ด้านอาคารสถานที่

2.1 ความหมายด้านอาคารสถานที่

อลงกรณ์ คำแปงตัน (2547, หน้า 7) กล่าวว่า อาคารสถานที่ หมายถึง สภาพหรือลักษณะของอาคารเรียน อาคารประกอบห้องเรียน ห้องน้ำ ห้องส้วมและรวมถึงบริเวณภายในโรงเรียน

สุพจน์ ศรีนารายณ์ (2548, หน้า 6) กล่าวว่า อาคารสถานที่ หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวข้องกับอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมและบริเวณที่ใช้ในการจัดการศึกษาให้มีบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ไปสู่จุดหมายที่ได้วางไว้

พัชรี ชุ่มสวัสดิ์ (2551, หน้า 5) กล่าวว่า อาคารสถานที่ หมายถึง สถานที่ที่ใช้ในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยยาบ

สรุปได้ว่า อาคารสถานที่ หมายถึง ปัจจัยด้านหนึ่งของการจัดการศึกษา ซึ่งต้องจัดให้มีความเหมาะสมต่อการจัดประสบการณ์แก่เด็กระดับปฐมวัย เช่น อาคารเรียน ห้องเรียน ห้องประกอบการเรียน สถานที่ทำกิจกรรม บริเวณสถานศึกษามีคุณภาพอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนโดยมีการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับเด็กระดับปฐมวัย

2.2 ความสำคัญของอาคารสถานที่

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2541ก, หน้า 315 – 324) กล่าวว่า ความสำคัญของอาคารสถานที่ หมายถึง ปริมาณและความเหมาะสมของสถานที่ตั้งอาคาร ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ โดยอาคารสถานที่เป็นปัจจัยสนับสนุนให้กิจกรรมต่างๆ ในสถานศึกษาเกิดความสะดวกสบายและมีความคล่องตัวมากขึ้น

สุริยา สุระเสียง (2547, หน้า 54) ให้ความสำคัญของอาคารสถานที่ หมายถึง การรู้จักจัดหา รู้จักใช้อาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดรวมทั้งการควบคุมดูแลรักษา การให้บริการแก่ชุมชน การรู้จักส่งเสริมทำนุบำรุงอาคารสถานที่ให้คงสภาพดีและสนองความต้องการได้อย่างพอเพียง

สมยศ มีศิลป์ (2548, หน้า 65) ให้ความสำคัญของอาคารสถานที่ คือ การบำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพที่ดีอยู่เสมอ การใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ตลอดจนรู้จักตกแต่งบริเวณอาคารสถานที่ให้สวยงาม กลมกลืนกับอาคารสถานที่ และเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นถ้ามุ่งหวังให้การเรียนการสอนบรรลุผลอย่างสมบูรณ์แล้วก็ต้องจัดอาคารสถานที่ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ในสภาพที่ดีถูกต้องหลัก เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มากที่สุด

สรุป ให้ความสำคัญของอาคารสถานที่ถือว่า เป็นสิ่งสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนและการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กเป็นอย่างมาก เป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ดำเนินการอาคารสถานที่ให้กับบุคลากรให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ตั้งแต่การวางแผน การก่อสร้าง การดูแลรักษา การซ่อมแซม รวมทั้งการทำลาย ทั้งนี้เพื่อประโยชน์สูงสุดต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

2.3 ขอบข่ายของอาคารสถานที่

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2545ก, หน้า 10 -12) ได้ให้ขอบข่ายของอาคารสถานที่ไว้ดังนี้

1. ด้านอาคารสถานที่

1.1 ที่ตั้ง

สถานที่ตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรอยู่ในพื้นที่ซึ่งมีขนาดเหมาะสมและมลภาวะทางอากาศ แสง และเสียงที่มากเกินไป หากไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ต้องมีมาตรการป้องกันภาวะอุบัติเหตุต่างๆตามมาตรฐานความจำเป็นและเหมาะสม

1.2 จำนวนชั้นของอาคาร

ตัวอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีจำนวนชั้นไม่เกิน 2 ชั้น นับจากพื้น หากสูงเกินกว่า 2 ชั้น ต้องมีมาตรการป้องกันอัคคีภัยและอุบัติเหตุต่างๆที่อาจเกิดขึ้นตามความเหมาะสมและความสูงของตัวห้อง ไม่น้อยกว่า 2.40 เมตร นับจากพื้นถึงเพดาน

1.3 ทางเข้า – ออกและประตูหน้าต่าง

ทางเข้า – ออก จากตัวอาคารต้องมีความเหมาะสมสามารถเคลื่อนย้ายเด็กออกจากตัวอาคารได้สะดวก หากเกิดอุบัติเหตุหรือเหตุร้ายแรงใดๆขึ้นโดยอย่างน้อยต้องมีทางเข้า – ออก 2 ทาง และแต่ละทางนั้น ควรมีความกว้างประมาณ 80 เซนติเมตร

1.4 ประตู – หน้าต่าง

ประตู – หน้าต่าง ต้องมีความแข็งแรง อยู่ในสภาพใช้งานได้ดี มีขนาดและจำนวนเหมาะสม กับขนาดพื้นที่ของห้อง และความสูงของหน้าต่าง ควรอยู่ในประมาณ 80 เซนติเมตร นับจากพื้นให้เด็กมองเห็นแวดล้อมได้กว้าง และชัดเจน นอกจากนี้ บริเวณ ประตู – หน้าต่าง ไม่ควรมีสสิ่งกีดขวางใดๆมาปิดกั้นช่องลมและแสงสว่าง

1.5 พื้นที่ใช้สอย

พื้นที่ใช้สอย ต้องจัดให้มีบริเวณพื้นที่ในอาคารที่สะอาด ปลอดภัย และเพียงพอ เหมาะสมกับการปฏิบัติกิจกรรมของเด็ก เช่น การเล่น การเรียนรู้ การรับประทานอาหาร และการนอน โดยแยกเป็นสัดส่วนจากห้องประกอบอาหาร ห้องส้วม และที่พักของเด็กป่วย โดยเฉลี่ยประมาณ 2.00 เมตร ต่อเด็ก 1 คน นอกจากนี้พื้นที่สำหรับจัดกิจกรรมพัฒนาเด็ก อาจจัดแยกเป็นห้องเฉพาะหรือจัดรวมเป็นห้องเอนกประสงค์ที่ใช้สำหรับจัดกิจกรรมที่หลากหลาย โดยใช้พื้นที่เดียวกันแต่ต่างเวลาและอาจปรับเปลี่ยนวัสดุ อุปกรณ์ หรือย้ายเครื่องเรือนตามความเหมาะสม และข้อจำกัดของพื้นที่ดังนี้

1.5.1 บริเวณพื้นที่สำหรับการนอน ต้องคำนึงถึงความสะดวกเป็นหลัก อากาศถ่ายเทได้สะดวก และอุปกรณ์เครื่องใช้เหมาะสมกับจำนวนเด็ก มีพื้นที่เฉลี่ยประมาณ 2.00 ตารางเมตร ต่อเด็ก 1 คน

1.5.2 โดยมีแนวทางในการจัดดำเนินการดังนี้ 1) จัดให้มีการระบายอากาศที่ดี ไม่ใช้ร่วมกันตลอดไป ไม่มีเสียงรบกวนและแสงสว่างไม่จ้าเกินไป 2) อุปกรณ์เครื่องนอนต่างๆ มีความสะอาดโดยนำไปซักฟอก ตากแดด อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง 3) จัดแยกเครื่องนอน หมอน ผ้าห่ม สำหรับเด็กแต่ละคน โดยเขียนหรือปักชื่อไว้ไม่ใช้ร่วมกัน เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรคและ 4) หมั่นตรวจตาตุ่มไม่ให้มีสัตว์ หรือแมลงต่างๆ มารบกวน ในบริเวณพื้นที่สำหรับการนอน

1.5.3 บริเวณที่รับประทานอาหาร ต้องคำนึงถึงความสะดวกเป็นหลัก อากาศถ่ายเทได้สะดวก มีแสงสว่าง และอุปกรณ์เครื่องใช้เหมาะสมกับจำนวนเด็ก

1.5.4 บริเวณที่พักเด็กป่วย ต้องแยกเป็นสัดส่วนโดยมีอุปกรณ์ที่จำเป็นในการปฐมพยาบาลมีตุ้มยา เครื่องเวชภัณฑ์ที่จำเป็น และเด็กต้องอยู่ในสายตาผู้เลี้ยงดู หรือผู้รับผิดชอบตลอดเวลา

1.5.5 บริเวณที่ประกอบอาหารต้องแยกห่างจากพื้นที่สำหรับเด็กพอสมควร

1.5.6 บริเวณที่ใช้ทำความสะอาดตัวเด็กต้องจัดให้มีบริเวณสำหรับใช้ทำความสะอาดตัวเด็ก

1.5.7 ห้องส้วมสำหรับเด็ก ต้องจัดให้มีห้องส้วมสำหรับเด็กซึ่งมีที่ถ่ายอุจจาระ โดยเฉลี่ย 1 ที่ ต่อเด็ก 10-12 คนโดยจะต้องมีฐานส้วมที่เด็กสามารถก้าวขึ้นไปได้ง่าย มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทได้สะดวก

1.5.8 ห้องเอนกประสงค์ เป็นพื้นที่สำหรับจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กหรือรับประทานอาหารและนอน

1.5.9 ที่เก็บสิ่งปฏิกูล ต้องมีที่เก็บสิ่งปฏิกูลทั้งภายใน และ ภายนอกอาคารมีจำนวนเพียงพอ ถูกสุขลักษณะและมีการกำจัดสิ่งปฏิกูลทุกวัน

1.5.10 บันได มีความกว้าง ในแต่ละช่วงไม่น้อยกว่า 1 เมตร เช่น 1) ขานพักของบันได ต้องไม่น้อยกว่าความกว้างของบันได 2) ลูกตั้งของบันได สูงไม่เกิน 17.5 เซนติเมตร ลูกนอนกว้าง 20 เซนติเมตร 3) บันไดทุกชั้นมีราวและลูกกรงสูงไม่น้อยกว่า 90 เซนติเมตร มีราวเตี้ยเหมาะสำหรับเด็กเกาะขึ้นบันไดและระยะห่างของลูกกรงต้องไม่เกิน 17 เซนติเมตร ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของเด็กเป็นหลัก

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545, หน้า 213) ได้กำหนดขอบข่ายในการบริหารงาน ด้านสถานที่ของผู้บริหารสถานศึกษา สรุปไว้ดังนี้ 1) จัดสถานศึกษาให้มีความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการศึกษา 2) จัดบรรยากาศในอาคารเรียนและอาคารประกอบ 3) จัดบรรยากาศในบริเวณโรงเรียน 4) วางแผนงานใช้ประโยชน์ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการในอาคารเรียน โรงฝึกงาน โรงอาหาร หอประชุม โรงพลศึกษา 5) จัดบำรุงรักษา ซ่อมแซมและพัฒนาอาคารสถานที่ 6) จัดเวรยาม รักษาความปลอดภัยของโรงเรียน 7) แต่งตั้งกรรมการ การรับผิดชอบอาคารสถานที่ และทรัพย์สิน ของโรงเรียน 8) สำรวจ จัดทำ ควบคุมดูแล ซ่อมแซม และขออนุญาตรื้อถอนอาคาร 9) ดำเนินการเกี่ยวกับการก่อสร้าง ซ่อมแซม ปรับปรุงอาคารสถานที่ในสถานศึกษาตามระเบียบราชการ 10) จัดทำแผนผังบริเวณและปรับปรุงซ่อมแซมต่อเติม 11) ดำเนินการจัดและตรวจสอบรูปแบบรายการก่อสร้าง 12) ดำเนินการและควบคุมก่อสร้างของโรงเรียน 13) วิเคราะห์เกณฑ์ ขนาดเนื้อที่อาคารให้สอดคล้องกับความต้องการของหลักสูตร 14) ควบคุมดูแลความปลอดภัยและการใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่าของเครื่องใช้ในโรงเรียนรวมทั้งเรื่องของการประหยัด การเสื่อมคุณภาพ 15) ตรวจสอบและรายงานเสนอการแก้ไขปัญหาในการก่อสร้าง 16) ปริมาณการซ่อมแซมอาคาร หรือทำการปรับปรุงโครงสร้างที่ไม่ปลอดภัย 17) สำรวจและทดสอบเก็บข้อมูลหาสาเหตุ ปัญหาของอาคารสถานที่เพื่อการวางแผนปรับปรุงพัฒนา 18) ควบคุมและป้องกันการถือกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของโรงเรียน

สรุปขอบข่ายของ อาคารสถานที่ หมายถึง ที่ตั้งของเรือน โรง สิ่งที่ก่อสร้างขึ้นที่มีลักษณะ เช่น อาคารเรียน ห้องเรียน ห้องพิเศษ ห้องประกอบ บริเวณสถานศึกษา โดยมีการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับเด็กระดับปฐมวัย โดยมีขอบข่ายดังนี้ 1) สภาพมีความคล่องในการบริหารและการจัดการศึกษา 2) จัดบรรยากาศในอาคารเรียนและบริเวณโรงเรียน 3) วางแผนการใช้ประโยชน์จากอาคารเรียนและห้องปฏิบัติการ 4) จัดบำรุงรักษา ซ่อมแซมอาคารสถานที่ 5) จัดระบบรักษาความปลอดภัย 6) แต่งตั้งกรรมการรับผิดชอบอาคารสถานที่และทรัพย์สิน 7) ดำเนินการเกี่ยวกับการก่อสร้าง ซ่อมแซม ปรับปรุงอาคารตามระเบียบราชการและ 8) ตรวจสอบ รายงาน การดำเนินงานเพื่อการปรับปรุง

2.4 ปัญหาด้านอาคารสถานที่

จรรยา แสนหล้า (2551, หน้า 83) กล่าวถึงปัญหาด้านอาคารสถานที่ว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขาดการเตรียมความพร้อมในการย้ายศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจากสถานที่เดิมมาอยู่ที่

อาคารองค์การบริหารส่วนตำบล เช่น ไม่ได้เตรียมสนามเด็กเล่น และเครื่องเล่นสนามส่วนใหญ่ ไม่เหมาะสมกับเด็ก ขาดสิ่งอำนวยความสะดวก และความปลอดภัยยังไม่เพียงพอ เพราะการจัดกิจกรรมทุกอย่างจะจัดภายในตัวอาคารซึ่งใช้เป็นห้องเรียน ที่กินข้าว และห้องนอนของเด็กไม่มีโรงอาหาร ไม่มีที่แปรงฟัน และห้องน้ำไม่เพียงพอ

รุติพร พิมพ์กัน, และ บัทยา มาใหญ่ (2552, สิงหาคม 15) ได้กล่าวถึงปัญหาด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย ว่า ไม่มีอาคารเรียนเป็นเอกเทศ ใช้อาคารเรียนของโรงเรียน ซึ่งเป็นอาคารเรียนเก่าและทรุดโทรม ไม่มีความแข็งแรง และปลอดภัยขนาดห้องเรียนไม่เหมาะสมกับการทำกิจกรรมหลายประเภท ห้องน้ำ ห้องส้วม มีไม่เพียงพอต่อจำนวนเด็ก (1:12) และไม่เหมาะสมกับเด็ก พื้นที่ใช้สอยในห้องเรียนไม่เพียงพอ ไม่มีระบบป้องกันความปลอดภัยในตัวอาคาร ไม่มีการฝึกซ้อมหรือฝึกอบรมการป้องกันอุบัติเหตุ

ภัทรา โสภาศรี (2552, สิงหาคม 21) ได้กล่าวถึงปัญหาด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่มีรั้วรอบขอบชิดเพื่อความปลอดภัยของเด็ก ไม่มีอ่างล้างหน้าแปรงฟัน

นพรัตน์ ผิวเนตร (2552, สิงหาคม 22) ได้กล่าวว่าปัญหาด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย ว่า ตู้หรือชั้นเก็บวัสดุ อุปกรณ์ และสื่อการเรียนรู้ไม่เพียงพอ

สรุปว่าปัญหาด้านอาคารสถานที่ที่มีดังนี้ 1) อาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่เป็นเอกเทศ ใช้ร่วมกับโรงเรียน ทำให้ไม่เหมาะสมกับการจัดกิจกรรม 2) ห้องน้ำไม่สะอาดและถูกสุขอนามัย ไม่เพียงพอกับจำนวนเด็ก ไม่มีอ่างล้างหน้าแปรงฟัน 3) ไม่มีการวางระบบปกป้องความปลอดภัยในอาคารไม่สามารถเข้าไปปรับปรุงอาคารสถานที่ได้อย่างเต็มที่ ไม่มีการฝึกซ้อม/ฝึกอบรมการป้องกันอุบัติเหตุ และ 4) ตู้หรือชั้นเก็บวัสดุอุปกรณ์สื่อการเรียนรู้ไม่เพียงพอ

3. ด้านวิชาการ

3.1 ความหมายของงานด้านวิชาการ

เยาวพา เดชะคุปต์ (2542, หน้า 68) กล่าวว่า งานวิชาการเป็นงานหลักของโรงเรียนอนุบาล ซึ่งหมายถึงการจัดประสบการณ์เพื่อเตรียมเด็กให้พัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ไปพร้อมๆกันซึ่งการจัดนั้นจะต้องครอบคลุมกับหลักสูตร คือ แนวการจัดประสบการณ์

ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์ (2543, หน้า 161) กล่าวถึงด้านวิชาการว่า หมายถึง การจัดกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวกับการเรียนและประสบการณ์ต่างๆให้นักเรียนตลอดจนศีลธรรม จรรยา และความประพฤติของนักเรียนให้เป็นคนดี

รุจิร ภู่อาระ,และจันทราณี สงวนนาม (2545, หน้า 56) ได้ให้ความหมายของงานด้านวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียนซึ่งเกี่ยวข้องกับการปรับปรุง การพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดผลตามเป้าหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2545ก, หน้า 21) ได้กล่าวถึงงานด้านวิชาการว่า หมายถึง การจัดการศึกษาในลักษณะการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาไปพร้อมๆ กันโดยจัดในรูปกิจกรรมบูรณาการการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง

คาเมลเลอร์ (Kmeller, 1971, p. 102) ได้กล่าวถึงความหมายของงานด้านวิชาการ หมายถึง งานวิชาการเป็นงานที่มีจุดมุ่งหมายรวมถึงการให้ข่าวสาร สถานการณ์ เงื่อนไข หรือ กิจกรรมที่เหมาะสมเพื่อเตรียมไว้ส่งเสริมการเรียนรู้

จากที่ได้กล่าวมาสรุปได้ว่า งานวิชาการ หมายถึง กิจกรรมทุกสิ่งทุกอย่างที่จัดขึ้นในสถานศึกษา เป็นงานหลักที่สำคัญของสถานศึกษาเกี่ยวกับการปรับปรุง พัฒนาการเรียน การได้ดีและมีประสิทธิภาพมากที่สุด บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ อันได้แก่ งานที่เกี่ยวข้องทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านสื่อการสอน ด้านวัดผล ประเมินผลโดยเน้นวัดผลความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม รวมถึงการอบรมศีลธรรมจรรยาและความประพฤติของนักเรียนเพื่อให้เป็นคนดี

3.2 ความสำคัญของงานวิชาการ

งานวิชาการถือเป็นงานหลักของการบริหารการศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหน้าที่หลักของสถานศึกษา ทุกแห่ง

สุพจน์ เบญจามฤต (2542, หน้า 35-36) กล่าวว่า งานวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร มีความสำคัญดังนี้ 1) เป็นการวางแผนงานวิชาการโดยมีรายละเอียด คือ การรวบรวมข้อมูล การจัดทำระเบียบ แนวปฏิบัติงานวิชาการและการจัดทำแผนงานวิชาการ 2) โดยการบริหารงานวิชาการโดยแบ่งเป็น การกำหนดหน้าที่การรับผิดชอบ การจัดกลุ่มการเรียน การจัดการเรียน การจัดการครูเข้าสอนตามตาราง การจัดการครูสอนแทน การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินงานวิชาการ 3) การเรียนการสอน แบ่งออกเป็น การจัดทำ การใช้ การปรับปรุงแผนการสอนรายวิชา การจัดหา จัดทำ ใช้บำรุงรักษา ส่งเสริมผลผลิตการเรียนการสอน 4) การพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการแบ่งออกเป็น การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน จัดสอนซ่อมเสริม การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมนักเรียนตามหลักสูตร การพัฒนาครูทางด้านวิชาการ ครูที่ผ่านการอบรมทางด้านวิชาการในรอบ 2 ปี การสร้างบรรยากาศทางวิชาการในโรงเรียน การส่งเสริมการวิเคราะห์ การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน 5) การวัดผลและการประเมินผลการเรียน เช่น การดำเนินการวัดผลและประเมินผล การเรียน การสร้างและปรับปรุงเครื่องมือการวัดผล การเรียน เอกสารและแบบฟอร์มเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผล การดำเนินงานเกี่ยวกับหลักฐานการวัดและประเมินผล งานทะเบียนนักเรียน และ 6) การประเมินผลการจัดงานวิชาการ คือ การประเมินผลการจัดงานวิชาการ การประเมินผลในด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543, หน้า 34) กล่าวว่า งานวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรมีความสำคัญดังนี้ 1) เป็นสาระสำคัญของการศึกษาที่หน่วยงานหรือสถานศึกษาได้กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และภารกิจต่างๆ ไว้อย่างชัดเจน ทำให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) เป็นงานที่บ่งชี้ถึงความสำเร็จในการบริหารงานของผู้บริหาร งานวิชาการต้องเด่น เน้นความเป็นเลิศทางวิชาการประโยชน์สูงสุดต้องเกิดกับผู้เรียน ผลแห่งความสำเร็จ คือได้พัฒนาผู้เรียนผู้รับบริการและบุคคล ทั้งในด้านความรู้ เจตคติ และทักษะที่หน่วยงานหรือสถานศึกษากำหนดไว้ 3) เป็นงานบริหารทางการศึกษาหน่วยงานหรือสถานศึกษามีหน้าที่จัดการบริการให้แก่ผู้เรียนและผู้รับบริการ ให้ได้รับความรู้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาตนเอง 4) เป็นการแสดงถึงองค์ความรู้แห่งวิชาชีพ งานวิชาการในด้านศาสตร์สาขาใดก็ตามจะต้องแสดงลักษณะเด่นเฉพาะในด้านองค์ความรู้ออกมาให้ชัดเจนและ 5) เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษา งานวิชาการช่วยสร้างความรู้ให้เกิดประโยชน์มากขึ้นโดยการอาศัยกระบวนการทางการศึกษาค้นคว้า การวิจัยและพัฒนาซึ่งทำให้เป็นการพัฒนาการศึกษาอันเป็นผลต่อสังคมและประเทศชาติ

เฟเบอร์ (Faber, 1970, p. 213) กล่าวว่า งานวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรมีความสำคัญ คือ เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน เป็นภารกิจสำคัญ ผู้บริหารจะต้องเตรียมการวางแผนสิ่งต่างๆ ไว้เป็นอย่างดีถูกต้องและเหมาะสม เพื่อพัฒนาผู้เรียนไปสู่จุดมุ่งหมายปลายทางตามแผนที่กำหนดไว้ ทั้งนี้การจัดการเรียนการสอนหรืองานวิชาการจะจัดให้เหมาะสมสอดคล้องกับผู้เรียน ควรเปิดกว้างให้ผู้เรียนเกิดความใฝ่รู้ตลอดเวลา ทั้งในและนอกห้องเรียน และสำคัญที่สุดเพื่อให้นักเรียนเป็นคนดีที่สังคมต้องการ

มิลเลอร์ (Miller, 1982, p. 3) กล่าวว่า งานวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรมีความสำคัญคือ งานวิชาการเป็นหัวใจของโรงเรียนและสำคัญมากที่สุด ได้แก่ การจัดโปรแกรมการสอนและการปฏิบัติตามโปรแกรม รวมทั้งการวัดผลเพื่อจะได้ติดตามผลการเรียนการสอนทั้งครูและนักเรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการบริการในการสอนเพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดีนั้นเป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่จะละเลยมิได้

เบสต์ (Best, 1986, p. 142) กล่าวว่างานวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรมีความสำคัญคือ เป็นภารกิจของสถานศึกษา และกระบวนการบริหารงานวิชาการ แนวความคิดของหลักสูตรภารกิจหลักในการบริหารและวัดผล ทำให้เราทราบความก้าวหน้าของสถานศึกษา

เอริกสัน (Erickson, 2010, p. 2) กล่าวว่างานวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร มีความสำคัญคือ งานวิชาการมีความสำคัญเป็นอันดับแรก โดยมีงานบุคลากรและกิจกรรมนักเรียนเป็นอันดับ 2 และ 3 ตามลำดับ ส่วนงานอื่นๆ มีความสำคัญใกล้เคียงกัน

จากที่นักวิชาการกล่าวมา สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการ เป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษา หรืออาจกล่าวได้ว่าการบริหารงานวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรเป็นหัวใจในการบริหารงานของโรงเรียน เพราะเป็นงานที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับผู้เรียนในการ

ที่จะหาแนวทางหรือวิธีการที่จะให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถพิเศษ ทักษะที่ส่งเสริมการเรียนการสอนในสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพมากที่สุดโดยมีงานที่เกี่ยวข้องคือ งานด้านหลักสูตร งานด้านการเรียนการสอน งานสื่อการสอน การพัฒนางานวัดผล ประเมินผล งานนิเทศภายใน งานห้องสมุด งานประชุมอบรมทางวิชาการ ซึ่งมีขอบข่ายที่สำคัญที่ช่วยให้การบริหารงานวิชาการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ คือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนางานด้านการเรียนการสอน การพัฒนาสื่อ การพัฒนางานวัดผล ประเมินผล การวิจัยเพื่อพัฒนา การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน การส่งเสริมด้านวิชาการแก่ชุมชน การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น และการส่งเสริม สนับสนุน งานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

3.3 ขอบข่ายงานด้านวิชาการ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540, หน้า 37) ได้กำหนดขอบข่ายของงานวิชาการในโรงเรียนไว้ดังนี้ 1) งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ 2) งานด้านการเรียนการสอน 3) งานวัสดุประกอบหลักสูตร 4) งานวัดผลและประเมินผล 5) งานห้องสมุด 6) งานนิเทศภายในและ 7) งานประชุมอบรมวิชาการ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542, หน้า 127) ได้ระบุขอบข่ายของงานด้านวิชาการประกอบด้วยงานดังนี้ 1) การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ 2) การจัดดำเนินการเกี่ยวกับการเรียนการสอน 3) การจัดการเกี่ยวกับการเรียนการสอนและ 4) การวัดและการประเมินผล

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545, หน้า 13) กำหนดขอบข่ายด้านวิชาการดังนี้ 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนการเรียนรู้ 4) การประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 5) การพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา 6) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งการเรียนรู้ 7) การวิจัยเพื่อการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาและ 8) การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ (2545, หน้า 32 – 38) ได้กำหนดขอบข่ายด้านวิชาการไว้ดังนี้ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดการประเมินผลและเทียบผลการเรียน 4) การวิจัยเพื่อคุณภาพการศึกษา 5) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา 6) การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ 7) การนิเทศการศึกษา 8) การแนะแนวการศึกษา 9) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพในสถานศึกษา 10) การส่งเสริมด้านวิชาการแก่ชุมชน 11) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่นและ 12) การส่งเสริมและการสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

เบส (Best, 1986, p. 153) ได้กล่าวถึงขอบข่ายของงานวิชาการ ประกอบด้วย ภาระงานดังนี้ 1) งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ 2) งานด้านการเรียนการสอน 3) งานวัสดุอุปกรณ์ประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน 4) งานบริการห้องสมุด 5) งานนิเทศครูผู้สอน 6) การศึกษาในด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและ 7) การอบรมพัฒนาบุคลากรในด้านวิชาการ

ไฮเดิ้ล, และคีธ (Haidle, & Keith, 1996, p. 94) กล่าวถึงขอบข่ายของงานวิชาการ ดังนี้ 1) การนำหลักสูตรไปใช้ 2) การจัดการเรียนการสอน 3) การจัดวัสดุอุปกรณ์ประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน 4) การส่งเสริมการเรียนการสอน 5) การวัดผลการประเมินผล 6) การดำเนินงานเกี่ยวกับห้องสมุด 7) การนิเทศการสอน 8) การวางแผนการดำเนินงานและการกำหนดวิธีการดำเนินงานและ 9) การประชุมอบรมทางด้านงานวิชาการ

คิมบร็อก, และนันเนอร์รี่ (Kimbrough, & Nunnery, 1998, p. 58) ได้กำหนดขอบข่ายของงานวิชาการ ดังนี้ 1) งานด้านหลักสูตรและการนำไปใช้ ผู้บริหารต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรประเภทต่างๆ เพื่อดำเนินการจัดหาหลักสูตร และเอกสารหลักสูตร ตลอดจนคู่มือการใช้หลักสูตรให้เพียงพอสำหรับปฏิบัติงานของครู 2) งานการเรียนการสอน (การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน) ได้แก่ การจัดทำแผนการสอนและบันทึกการสอน ตลอดจนปรับปรุงพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด บรรลุตามจุดมุ่งหมาย ของหลักสูตร จัดให้มีการอบรม สาธิตการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดและประสบการณ์เพื่อครู หรือผู้ทรงคุณวุฒิอื่นๆ เกี่ยวกับวิธีการสอนแบบใหม่ๆ 3) งานประเมินครอบคลุมถึงการวัดผลและประเมินผลให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ปรับปรุงการสร้างเครื่องมือวัดผลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มีการตรวจสอบการทำสมุดประจำชั้น และสมุดประจำตัวนักเรียนของครูทุกคนให้ถูกต้องเรียบร้อยและให้เป็นปัจจุบันเสมอและ 4) งานจัดหาสื่อสนับสนุนโปรแกรมการเรียนการสอน ได้แก่ การจัดหาสื่อการเรียนการสอน งานห้องสมุด งานนิเทศการศึกษา งานด้านการวางแผน กำหนดวิธีการดำเนินงาน ตลอดจนการส่งเสริมการสอน โดยการจัดกิจกรรมต่างๆ

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ขอบข่ายงานวิชาการ หมายถึง กิจกรรมทุกสิ่งทุกอย่างที่จัดขึ้นในสถานศึกษาเป็นงานหลักที่สำคัญของสถานศึกษาเกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพมากที่สุด บรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีขอบข่ายดังนี้ 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การเรียนการสอน 3) การพัฒนาระบบการเรียนรู้ 4) การวัดผลประเมินผล 5) สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีการเรียนการสอน 6) การนิเทศการเรียนการสอน 7) การแนะแนวการเรียนการสอน 8) การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้และ 9) การวิจัยเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

3.4 ปัญหาด้านวิชาการ

รุติพร พัมพ์กัน, และ ปัทมา มาใหญ่ (2552, สิงหาคม 15) ได้กล่าวว่าปัญหาด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน ไม่เพียงพอ

การจัดกิจกรรมไม่ครอบคลุมทุกกิจกรรมในการพัฒนาเด็กทั้งทางด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ และสติปัญญา เด็กนักเรียนได้รับสารอาหารไม่ครบ 5 หมู่

ภัทธา โสภาศรี (2552, สิงหาคม 21) ได้กล่าวถึงปัญหาด้านวิชาการและ กิจกรรมตามหลักสูตร ไว้ว่า การจัดชั้นเรียน ไม่เอื้อต่อการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก และไม่มี การแยกอายุเด็กในการจัดห้องเรียน

นพรัตน์ ผิวเนร (2552, สิงหาคม 22) กล่าวถึงปัญหาด้านวิชาการและ กิจกรรมตามหลักสูตร ว่ามุกกิจกรรมไม่ครอบคลุม ไม่เหมาะสมกับคุณลักษณะตามวัยหลักสูตร ระดับปฐมวัยไม่เหมาะสมกับท้องถิ่น และวัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนไม่หลากหลายในการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ดังนั้นจึงสามารถสรุปปัญหาด้านวิชาการ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดังนี้ 1) องค์การบริหารส่วนตำบลไม่ให้ความสำคัญในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ส่งผลให้ หลักสูตรปฐมวัยไม่เหมาะสมกับท้องถิ่น 2) วัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอ ไม่มีความหลากหลาย มุกกิจกรรมไม่ครอบคลุมและไม่เหมาะสมสำหรับการจัดกิจกรรม 3) การจัด ชั้นเรียนไม่เอื้อต่อการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก 4) ไม่มีการแยกอายุเด็กในการจัดห้องเรียน และ 5) เด็กนักเรียนได้รับสารอาหารไม่ครบ 5 หมู่

4. ด้านการมีส่วนร่วม

4.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

สำนักพัฒนาการศึกษาฯ และวัฒนธรรม เขตการศึกษา 1 (2540, หน้า 14 – 16) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมจากชุมชน ไว้ดังนี้

1) ควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาทุกขั้นตอน
2) การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดและพัฒนาการศึกษาทำให้ระบบการศึกษาในโรงเรียนสามารถสะท้อนสภาพเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนได้อย่างชัดเจนด้วยเหตุผล 4 ประการ คือ

2.1) การมีส่วนร่วมในการกำหนดความจำเป็นพื้นฐาน ช่วยให้กลุ่มที่ถูกกีดกันทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ได้เสนอสิ่งที่ตนเองต้องการต่อผู้บริหารโรงเรียนหรือผู้จัดทำนโยบายการจัดทำการศึกษาและมีโอกาสได้รับการพัฒนายากฐานะให้สูงขึ้นได้รับโอกาสพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนด้วยการศึกษาที่ทั่วถึงเพียงพอ

2.2) การมีส่วนร่วมของประชาชนช่วยให้รัฐบาลสามารถระดมทรัพยากรสรรพกำลังในท้องถิ่น เช่น ความรู้ ทักษะ แรงงาน ที่ดิน และทุน ที่ต้องการใช้ในการพัฒนาโรงเรียนซึ่งจะช่วยลดภาระของรัฐบาลในด้านงบประมาณและทรัพยากรที่จะต้องใช้จ่ายเพื่อขยายการศึกษา

2.3) การมีส่วนร่วมของประชาชนช่วยกันปรับปรุงกระจายอำนาจและการขยายโอกาสทางการศึกษา

2.4) การมีส่วนร่วมของประชาชนจะมีผลต่อความต้องการทางจิตวิทยาของประชาชน

3) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดและพัฒนาการศึกษาในโรงเรียน

4) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาอย่างจริงจังทุกขั้นตอนจะช่วยให้ชุมชน

5) การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการยอมรับและการใช้ความคิด

6) การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน

4.2 ความสำคัญด้านการมีส่วนร่วม

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2546, หน้า 56) กล่าวถึง ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชนว่า เด็กก่อนวัยเรียนเป็นวัยที่มีการเจริญเติบโตและพัฒนาการด้านต่าง ๆ สูงสุด เด็กวัยเตาะแตะกำลังพัฒนากล้ามเนื้อมัดใหญ่และสนใจเรียนรู้สิ่งแวดล้อมรอบตัว

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2541, หน้า 53) กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนมิใช่จุดมุ่งหมายที่จะเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หรือเฉพาะงานรื่นเริงสังสรรค์เท่านั้น แต่โรงเรียนเป็นหน่วยงานของสังคมที่จัดตั้งขึ้นมา

กมล トラฐ (2542, หน้า 38-41) ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนเป็นงานที่เน้นถึงความเข้าใจและความร่วมมือที่ดีของสถานศึกษากับท้องถิ่น บทบาทของโรงเรียนเน้นการเป็นผู้ให้และการเป็นผู้รับเพราะโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน

สรุปข้อความที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนผู้ปกครอง เอกชนและองค์กรต่าง ๆ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนทั้งด้านการบริหารจัดการคุณภาพของนักเรียน เพราะเมื่อประชาชน ผู้ปกครองมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมเป็นเจ้าของและความผูกพัน แต่การที่โรงเรียนจะได้พบการสนับสนุนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมได้มากน้อยเพียงใดนั้น ย่อมเกิดจากความสัมพันธ์ที่มีต่อกัน โดยต้องเริ่มจากโรงเรียนต้องเป็นผู้ให้ก่อน การสนับสนุนและเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนประชาชนผู้ปกครองและองค์กรจึงจะเกิดขึ้นอย่างแท้จริงและยั่งยืนซึ่งผู้บริหาร ครู และบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน เพื่อแสวงหาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา

4.3 ขอบข่ายของด้านการมีส่วนร่วม

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2545ข, หน้า 27) กล่าวว่าขอบข่ายด้านการมีส่วนร่วมจากชุมชนควรดำเนินการ ดังนี้

1) การจัดให้มีการประชุมชี้แจงให้ชุมชนทราบ

2) จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนทราบเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบเป็นระยะๆ

3) มีการประสานงานและประชาสัมพันธ์ การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบให้ประชาชน และหน่วยงานต่างๆ ทราบ

4) มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับแสดงความคิดเห็น

5) จัดให้มีกองทุนส่งเสริมการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อเป็นการระดมทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนเพื่อมาสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

6) จัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในท้องถิ่นและชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินงานศึกษาและแนวทางการปฏิบัติงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบ

7) จัดให้มีการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบในลักษณะไตรภาคี 3 ฝ่าย คือ ภาคประชาชนหรือผู้แทนชุมชนในท้องถิ่นหน่วยงานที่ทรงคุณวุฒิด้านวิชาการและผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งกำลังดูแลการบริหารงานเชิงนโยบายของศูนย์

สรุปข้อบ่งชี้ด้านการมีส่วนร่วมจากชุมชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชน ชุมชน มีส่วนร่วม รับผิดชอบต่อกิจกรรมการจัดการศึกษาในทุกๆ ด้าน ซึ่งเป็นผลให้การจัดการศึกษามีคุณภาพมากขึ้น เนื่องจากเกิดมุมมองจากบุคคลหลายฝ่ายร่วมมือกัน โดยมีข้อบ่งชี้ดังนี้ 1) จัดประชุมชี้แจงให้ชุมชนได้ทราบ 2) ประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนได้ทราบ 3) ประสานงานกับชุมชนและหน่วยงานต่างๆ 4) จัดตั้งกองทุน 5) อบรมให้ความรู้แก่ประชาชนและท้องถิ่นถึงทิศทางและแนวปฏิบัติของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและ 6) ประเมินติดตามผล

4.4 ปัญหาด้านการมีส่วนร่วม

รุ่ง แก้วแดง (2541, หน้า 245) กล่าวว่า ปัญหาที่ผู้ปกครองนักเรียนไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา คือ ผู้ปกครองนักเรียนไม่มีเวลาเพียงพอ ต้องใช้เวลาเพื่อประกอบอาชีพ ขาดการประสานและวางแผนร่วมกัน

กิตติ กรทอง (2552, หน้า 115 – 116) กล่าวถึงปัญหาด้านการมีส่วนร่วมว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการประกอบอาชีพ จึงทำให้ไม่มีเวลาว่างพอที่จะให้ความร่วมมือกับทางศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขาดการประชาสัมพันธ์และการสำรวจข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความต้องการและความสนใจของผู้ปกครอง ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างบ้านและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ปกครองจึงไม่กล้าและไม่มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

รุติพร พิมพ์กัน, และปัทมา มาใหญ่ (2552, สิงหาคม 15) ได้กล่าวถึงปัญหาด้านการมีส่วนร่วมว่า ไม่มีการจัดตั้งกองทุนในการส่งเสริมการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ชุมชนไม่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ไม่มีการประชาสัมพันธ์การ

ดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ปกครอง และชุมชนไม่มีส่วนร่วมในการบริจาคเงินหรือสิ่งของ สนับสนุนการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

นพรัตน์ ผิวเณร (2552, สิงหาคม 22) ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาด้านการมีส่วนร่วมว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขาดการประชุมชี้แจงการดำเนินงานให้ชุมชนและหน่วยงานต่างๆ ได้รับทราบ

แก้วกล้า อารอด (2552, สิงหาคม 25) ได้กล่าวถึงปัญหาด้านการมีส่วนร่วมว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขาดการติดตามและประเมินผลจากภาคประชาชน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิชาการ และจากผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบล

สรุปปัญหาด้านการมีส่วนร่วมว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดังนี้ 1) ไม่มีการจัดตั้งกองทุนในการส่งเสริมการดำเนินงาน 2) ชุมชนไม่ให้ความสำคัญในการจัดการศึกษาปฐมวัย 3) ไม่มีการประชาสัมพันธ์ จัดกิจกรรม รวมถึงประชุมชี้แจงให้ชุมชนได้รับทราบการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 3) ขาดการติดตามและประเมินผลจากภาคประชาชน และ 4) ผู้แทนชุมชนในท้องถิ่น ขาดการติดตามประเมินผลจากภาคประชาชนผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิชาการและจากผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบล

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

พิณสุดา สิริธรรังสี, และ สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ (2541, หน้า 57 - 58) ได้ศึกษาวิจัยเรื่ององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การจัดการศึกษาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นยังขาดอิสระ ทั้งด้านแผนงาน การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน การบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณและการเงิน เนื่องจากยังมีรายได้ไม่เพียงพอกับการบริหารท้องถิ่นยังคงต้องพึ่งพางบประมาณจากส่วนกลาง รวมทั้งยังไม่อิสระจากการเก็บรายได้ที่ชัดเจนผู้บริหารขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ไม่เห็นความสำคัญของการศึกษาเท่าที่ควร แม้จะมีคณะกรรมการการศึกษาของโรงเรียนก็เป็นเพียงคณะกรรมการที่ปรึกษา มีหน้าที่เพียงให้คำปรึกษา ให้ความช่วยเหลือด้านการเงิน ครุภัณฑ์ เท่านั้น จึงทำให้ขาดการมีส่วนร่วมทั้งการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ และร่วมติดตามผล เกิดช่องว่างระหว่างองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โรงเรียนและประชาชน ทั้งที่ส่วนท้องถิ่นควรเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด

พงษ์ศักดิ์ ศรีวรกุล (2541, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินการจัดการศึกษา ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ เขตการศึกษา 9 ผลการวิจัยพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่รับรู้เข้าใจสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาศึกษาในท้องถิ่น และสามารถระบุแหล่งปัญหาได้มาจากผู้ปกครองยากจน โรงเรียนขาดอุปกรณ์การเรียนการสอนและเทคโนโลยีที่ทันสมัย

องค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนใหญ่ไม่ได้จัดสรรงบประมาณสำหรับการศึกษาโดยตรงส่วนมาก จัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการกีฬาและให้การสนับสนุนในการปรับปรุงบริเวณโรงเรียน อาคารสถานที่ตลอดจนสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาการเรียนการสอน

สุนทร โคตรบรรเทา (2541 , หน้า 32 - 33) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การวางรากฐานชีวิต ในวัยปฐมพบว่า ในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 0 – 5 ปี รัฐจะต้องแบ่ง ออกเป็น 2 ระยะ คือ 0 – 3 ปี ให้เน้นการเลี้ยงดูเพื่อให้มีการพัฒนาการทางด้านร่างกายที่เหมาะสมและมีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง และช่วง 4 – 5 ปี ให้เน้นพัฒนาการทางด้านอารมณ์ ด้านสังคม ซึ่งรวมทั้งด้านภาษา นิสัย คุณธรรม จริยธรรม อันติงามของชาติ ให้มีจิตสำนึกในการ เลี้ยงดูเด็กดังต่อไปนี้คือ บ้าน ศูนย์เลี้ยงเด็กชุมชน วัด หรือศาสนสถานที่ สถานศึกษาของ เอกชนและสถานศึกษาของรัฐ

ชุมพล รัตน์เลิศ (2542, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาความพร้อมในการ จัดศึกษา 12 ปี ของจังหวัดแพร่ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการ จัดการศึกษา 12 ปี ของจังหวัดแพร่เรียงตามลำดับความสำคัญคือ อาคารสถานที่ และ ห้องปฏิบัติการ วิธีการสอนของครู การบริหารจัดการของผู้บริหารเงินงบประมาณ เงินอุดหนุน ผู้ปกครองนักเรียน อุปกรณ์และสื่อการสอนและวิทยากรภายนอกความพร้อมของการจัด การศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ของจังหวัดแพร่ ของทุกอำเภอ มีปัญหาความพร้อมในด้านวัสดุ อุปกรณ์ และสื่อการสอน เทคโนโลยีทางการศึกษาความเพียงพอของงบประมาณและค่าใช้จ่าย ทางการศึกษา

พิบูลย์พันธ์ สาทอง (2542, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัย การศึกษาบทบาทด้าน การศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์การบริหารส่วนตำบลปฏิบัติงานด้านการศึกษาภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง องค์การ บริหารส่วนตำบลมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในระดับปานกลาง 2) องค์การบริหารส่วน ตำบลเห็นว่าควรมีส่วนร่วมดูแลมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนควรสนับสนุนให้ ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ควนให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล คนใดคนหนึ่งเป็นกรรมการโรงเรียนโดยตำแหน่ง และควรจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา แต่เห็นว่าไม่ควรจะมีหน้าที่ในการจัดการศึกษาเพราะมีโรงเรียนของรัฐและเอกชนอยู่แล้ว และ 3) เพื่อให้การจัดการศึกษาในท้องถิ่นดีขึ้น องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดฝึกอบรม สัมมนา บทบาทด้านการศึกษาของสมาชิก และควรจัดสรรงบประมาณด้านการศึกษาให้ชัดเจน รวมทั้ง ควรตั้งกลุ่มสนใจสนับสนุนกิจกรรมทางการศึกษาของท้องถิ่น แต่องค์การบริหารส่วนตำบลไม่ควร มีบุคลากรเป็นของตนเองโดยเฉพาะ

สุนีย์ ดุษฎีพิทักษ์ (2544, หน้า 65 – 67) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความพร้อม ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อการศึกษาระดับปฐมวัยในอำเภอ จะนะ จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า ด้านงบประมาณ คือ กลุ่มประธานองค์การบริหารส่วนตำบลและเลขานุการ

บริหารส่วนตำบลเห็นด้วยในการใช้วิธีการวางแผนจัดตั้งงบประมาณและแนวทางที่มุ่งใจชุมชนในท้องถิ่นเห็นความร่วมมือสนับสนุนงบประมาณกับองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อจัดการศึกษาระดับปฐมวัย และด้านบุคลากร คือ กลุ่มกรรมการบริหารส่วนตำบลและเลขานุการการบริหารส่วนตำบลเห็นด้วยในการใช้วิธีการจัดและดำเนินการในเรื่องความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลที่จะได้มาซึ่งอาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน ในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ความพร้อมด้านการบริหารจัดการ กลุ่มปรานกรรมการ การบริหารส่วนตำบลและเลขานุการการบริหารส่วนตำบลเห็นด้วย ในการบริหารจัดการด้านนโยบาย การวางแผน แนวทางการดำเนินการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยที่จะให้ชุมชนพร้อมที่จะร่วมมือจัดการศึกษาและเข้าร่วมเป็นกรรมการโรงเรียนหรือกรรมการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กร่วมกับคณะกรรมการบริหารส่วนตำบล

ประภาพรณ ไชยวงศ์ (2545, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์บทบาทของ องค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาและการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาผลจากการวิจัยพบว่า

1) บทบาทที่ปฏิบัติจริง องค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่จัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยมากกว่าการศึกษาในระบบ การศึกษาในระบบจัดการศึกษาก่อนประถมศึกษา การศึกษานอกระบบที่จัดมากที่สุดคือ จัดอบรมด้านสิ่งแวดล้อม การศึกษาตามอัธยาศัยครอบคลุมการจัดศูนย์กีฬา นันทนาการและที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านสำหรับการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาก่อนประถมศึกษา และการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย

2) ความคาดหวัง ผู้บริหารสถานศึกษาคาดหวังให้องค์การบริหารส่วนตำบลจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาแต่ต้ององค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่คาดหวังให้องค์การบริหารส่วนตำบลจัดการศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำหรับการมีส่วนร่วม ทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลและผู้บริหารสถานศึกษาคาดหวังให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยจัดและมีส่วนร่วมจัดการศึกษาทั้ง 3 รูปแบบและดำเนินการทางด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารบุคคลและด้านบริหารทั่วไป

3) ความพร้อมในปี 2544 องค์การบริหารส่วนตำบลเห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาและพร้อมมีส่วนร่วมจัดการศึกษาทั้งระดับก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษา แต่ผู้บริหารศึกษาเห็นว่า องค์การบริหารส่วนตำบลไม่พร้อมในการจัดการศึกษาและการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทุกระดับการศึกษา สำหรับในปี 2549 ผู้บริหารสถานศึกษาเห็นว่า องค์การบริหารส่วนตำบลพร้อมจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา แต่ต้ององค์การบริหารส่วนตำบลเห็นว่าการพร้อมในการจัดการศึกษาถึงระดับประถมศึกษา และทั้ง 2 กลุ่มเห็นว่า ในปีดังกล่าว มีความพร้อมเพิ่มขึ้นทั้งในการจัดและ

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทุกระดับและทุกรูปแบบ โดยภาพรวมการปฏิบัติจริง ความคาดหวังและความพร้อมด้านวิชาการ ขององค์การบริหารส่วนตำบลยังอยู่ในระดับน้อย

4) ปัจจัยส่งเสริมและปัจจัยอุปสรรคในการจัดและการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ปัจจัยส่งเสริมส่วนใหญ่ ได้แก่ สถานศึกษาเปิดโอกาสให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บริหารสถานศึกษากับองค์การบริหารส่วนตำบล ปัจจัยอุปสรรค คือ ประสบการณ์ในการจัดการศึกษาของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้บริหารและบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล อย่างไรก็ตามกรณีศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำ วิสัยทัศน์ทางการศึกษาของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ส่งเสริมและเป็นอุปสรรคต่อการจัดและการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล

2. งานวิจัยต่างประเทศ

บุฟอร์ด (Buford, 1977, p. 5688 A) ได้ศึกษาเรื่องทัศนคติของผู้ปกครองที่มีต่อการเรียนการสอนระดับอนุบาลโดยศึกษาจากผู้ปกครองนักเรียน 219 คน จากสมาคมผู้ปกครองพบว่า 1) เด็กก่อนวัยเรียนจำเป็นต้องใช้พัฒนาโดยใช้โปรแกรมการเรียนการสอนของอนุบาล 2) การสอนหรือการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลควรเป็นการพัฒนาทางอารมณ์

การ์เซีย (Garcia, 1985, p. 359-A) ได้ทำการศึกษาเพื่อเสนอความคิดเห็นในการวางแผนในการจัดหลักสูตรสำหรับเด็กอนุบาล ผลของการจัดการศึกษาวิจัยได้ข้อเสนอที่เป็นประโยชน์คือ 1) ด้านหลักสูตรควรสอนให้เด็กทราบถึงวัฒนธรรม และภูมิใจในความเป็นพลเมืองของประเทศ 2) ด้านการเรียนการสอน ครูควรเป็นผู้แนะนำวิธีปฏิบัติในการเรียน และควรมีอุปกรณ์การสอนที่เหมาะสมกับความเข้าใจของเด็ก 3) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน ควรมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด

เบคเลย์ (Beckley, 1986) ศึกษาเรื่อง การจัดตารางกิจกรรมในโรงเรียนอนุบาล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาว่ามีความแตกต่างในผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนที่จัดตารางกิจกรรมประจำวันระหว่างจัดแบบครึ่งวันทุกวัน แบบเต็มวันบางวันและแบบเต็มวันทุกวันให้กับนักเรียน โดยวิธีการดำเนินการวิจัยคือ ทำการทดสอบก่อนและหลังจากการใช้ทักษะต่างๆ 11 ประการ แล้วใช้การทดสอบของ เชฟเฟ (Scheffe) เพื่อทดสอบความแตกต่างที่ระดับนัยสำคัญที่ .05 ผลการวิจัยพบว่ามีผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างการจัดตารางประจำวัน 3 ประเภทคือ นักเรียนที่ใช้ตารางแบบเต็มวันทุกวันมีความแตกต่างในเรื่องการจดจำจำนวนตัวเลข และตัวอักษร กลุ่มที่ใช้ตารางแบบเต็มวันบางวันมีผลดีในเรื่องความสามารถในเรื่องเขียนจำนวนตัวเลขได้ตามคำบอก จากข้อมูลคะแนนโดยเฉลี่ย การจัดตารางกิจกรรมประจำวันแบบเต็มวันทุกวัน มีผลดีมากกว่าแบบอื่นๆและผู้วิจัยได้เห็นข้อเสนอแนะว่าการจัดการศึกษาระดับอนุบาลศึกษานั้น เป้าหมายของนักการศึกษาและผู้บริหารโรงเรียน คือ คุณภาพของการศึกษาจึงควรมีการวิจัยอย่างต่อเนื่องเรื่องการจัดตารางกิจกรรมประจำวันของโรงเรียน

และการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อพัฒนาเด็ก เนื่องจากประเพณีของการจัดกิจกรรมประจำวันที่นำมาใช้กับนักเรียนเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งของการจัดประสบการณ์ เนื้อหา หลักสูตรและครูผู้สอน

กล่าวโดยสรุป งานวิจัยในต่างประเทศเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมชี้ให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหลักสำคัญของระบอบประชาธิปไตย การจัดการศึกษาจะประสบความสำเร็จได้ ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาในด้าน บุคลากร อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ วิชาการ งบประมาณ และการบริหารจัดการ ทัวไป การศึกษาของสถานศึกษาจะต้องสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและวัฒนธรรมในสังคมนั้นๆ แต่ข้อบกพร่องของการมีส่วนร่วมคือ ประชาชนมีส่วนร่วมน้อย ขาดความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมและการติดต่อสื่อสารที่ไม่ชัดเจนสำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดชัยนาท สิงห์บุรี และอ่างทอง และผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ จะทำให้เห็นถึงสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยผู้วิจัยได้นำกรอบแนวคิดทั้ง 4 ด้าน ดังนี้ คือ 1) ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ 2) ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย 3) ด้านวิชาการ 4) ด้านการการมีส่วนร่วมจากชุมชน มาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ในครั้งนี้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาในเรื่อง สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามทัศนะของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) และดำเนินการศึกษาวิจัยตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล
3. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ
4. การหาคุณภาพของเครื่องมือ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล
7. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ครูผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครองนักเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 157 แห่ง แยกเป็นผู้บริหาร 471 คน ครูผู้ดูแลเด็ก 501 คน และผู้ปกครองเด็ก 13,661 คน รวมประชากรทั้งหมด 14,633 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เนื่องจากประชากรมีจำนวนที่แน่นอน การหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจึงใช้วิธีการคำนวณจากสูตรของยามาเน่ (Yamane) (สุวริย์ศิริโกคาภิรมย์, 2546, หน้า 445) ในการคำนวณหาขนาดตัวอย่าง ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 389 คน หลังจากนั้นทำการสุ่มด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ ได้กลุ่มตัวอย่างดังนี้ ผู้บริหาร 94 คน ครูผู้ดูแลเด็ก 100 คน ผู้ปกครองนักเรียน 195 คน รวมทั้งหมด 389 คน ผลปรากฏดังตาราง 3

ตาราง 3 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้ดูแลเด็กและ
ผู้ปกครองนักเรียน ตามตำแหน่ง

ตำแหน่ง	จำนวนประชากร (N)	กลุ่มตัวอย่าง(n)
ผู้บริหาร	471	94
ครูผู้ดูแลเด็ก	501	100
ผู้ปกครองนักเรียน	13,661	195
รวม	14,633	389

ที่มา : สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (2556, หน้า 3)

: ผู้ปกครองนักเรียน มาจากข้อมูลผู้ปกครอง 2 คน ต่อนักเรียน 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (questionnaire) ประเภท ปลายปิด (closed form) ที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) มี 5 ระดับ ซึ่งผู้วิจัย ได้สร้างขึ้นเอง โดยศึกษาจากกรอบแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert) และแนวคิดต่าง ๆ นำมาประมวล เข้าด้วยกัน ต่อจากนั้นจึงไปขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อนำความรู้มา ประกอบในการสร้างแบบสอบถาม โดยแบ่งเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ในด้านเพศ อายุ ตำแหน่ง สถานภาพ และระดับการศึกษา ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็ก เล็กตามทัศนะของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัด พระนครศรีอยุธยา ตามขอบข่ายงาน 4 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านบุคลากร 2) ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย 3) ด้านวิชาการ และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมและการ สนับสนุนจากทุกภาคส่วน ทั้งหมด 31 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า มี 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543, หน้า 107-108) โดยมีความหมายดังนี้

- 5 หมายถึง ระดับปัญหาในมากที่สุด
- 4 หมายถึง ระดับปัญหาในมาก
- 3 หมายถึง ระดับปัญหาในปานกลาง
- 2 หมายถึง ระดับปัญหาในน้อย
- 1 หมายถึง ระดับปัญหาในน้อยที่สุด

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือสำหรับการศึกษาวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี แนวคิด เกี่ยวกับการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
2. วิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการแสดงทัศนะของผู้มีส่วนได้เสียที่มีต่อสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามทัศนะของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
3. ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมขอบข่ายเนื้อหาแต่ละด้านเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามทัศนะของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การหาคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการหาคุณภาพของเครื่องมือตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเพื่อพิจารณาปรับปรุงให้สอดคล้องและเหมาะสมกับขอบเขตที่กำหนด
2. หาค่าความเที่ยงตรง (validity) นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้ว เสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นผู้ที่มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโท สาขาบริหารการศึกษา หรือผู้มีวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาโทสาขาอื่นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา จำนวน 5 คน ช่วยพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระ โครงสร้างและการใช้ภาษาของข้อคำถาม แล้วจึงนำมาตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) (สุริย์ ศิริโกภาภิรมย์, 2546, หน้า 243-244) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ถึง 1.00 แต่ถ้ามีบางข้อที่ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องต่ำกว่า 0.50 ผู้วิจัยต้องปรับปรุงและแก้ไข ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญเพื่อความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญในเนื้อหา จำนวน 5 คน ให้แต่ละคนพิจารณาลงความเห็นและให้คะแนนดังนี้
 - +1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นเป็นตัวแทนลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรมนั้น
 - 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นเป็นตัวแทนลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรมนั้น
 - 1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามไม่เป็นตัวแทนลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรมนั้น
 จากนั้นนำคะแนนมาแทนค่าในสูตรการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ
3. การหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (reliability) นำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน เพื่อนำข้อมูลมาหาค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.891

4. รวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากการทดลองใช้ทุกฉบับมาหาค่าความเชื่อมั่น ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1971, p. 160)

5. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. จัดเตรียมแบบสอบถามให้ครบตามจำนวนของกลุ่มตัวอย่าง พร้อมจัดทำรหัสในแบบสอบถามให้ตรงกับกลุ่มตัวอย่างที่สุ่มไว้แล้ว เพื่อความสะดวกในการตรวจสอบ

2. ผู้วิจัยทำบันทึกเสนอคณะบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ขอหนังสือถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อแนะนำตัวผู้วิจัย และแจ้งเรื่องการขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำวิทยานิพนธ์ให้สถานศึกษาในสังกัดทราบ พร้อมทั้งแจ้งให้สถานศึกษาทราบว่าผู้วิจัยจะเป็นผู้ประสานงานเพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลด้วยตนเอง

3. การเก็บข้อมูลผู้วิจัยกระทำตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ติดต่อขอความอนุเคราะห์จากนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อแจกแบบสอบถามให้ครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.2 ติดตามรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ลงรหัส และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งมีขั้นตอนในการวิเคราะห์ ดังนี้

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ ของข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม นำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามทัศนะของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แปลความหมายของค่าเฉลี่ย โดยยึดเกณฑ์ดังนี้ (ประคอง กรรณสูต, 2542, หน้า 108)

ช่วงคะแนน

4.50-5.00 หมายถึง การปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

3.50-4.49 หมายถึง การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2.50-3.49 หมายถึง การปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

1.50-2.49 หมายถึง การปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

1.00-1.49 หมายถึง การปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ขั้นที่ 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามทัศนะของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาโดยจำแนกตามจำนวนกลุ่มของข้อมูล ดังนี้ 1) จำนวนกลุ่มของข้อมูล 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน ใช้สถิติการทดสอบที (t-test) ได้แก่ เพศ และระดับการศึกษา และ 2) จำนวนกลุ่มของข้อมูลมากกว่า 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (one-way ANOVA) และเมื่อพบความแปรปรวนที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจึงเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้การทดสอบวิธีเชฟเฟ (Scheffe's method) ได้แก่ อายุ ตำแหน่ง ขนาดของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และระดับการศึกษา

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. การหาขนาดกลุ่มตัวอย่างจากประชากรที่มีจำนวนแน่นอน (finite population) ใช้สูตรของยามาเน (Yamane) ในการคำนวณหาขนาดของตัวอย่าง (สุรวิทย์ ศิริโกภาภิรมย์, 2546, หน้า 129-130)

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N แทน จำนวนประชากร

e แทน ความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้มีได้ (0.05)

2. การหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาหรือลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรม โดยนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญในเนื้อหา จำนวน 5 คน โดยให้แต่ละคนพิจารณาถึงความเห็นและให้คะแนนดังต่อไปนี้

+1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามเป็นตัวแทนลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรมนั้น

0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามเป็นตัวแทนลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรมนั้น

-1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามไม่เป็นตัวแทนลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรมนั้น

แล้วนำคะแนนมาแทนค่าในสูตร (สุรวิทย์ ศิริโกภาภิรมย์, 2546, หน้า 243 - 244)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา หรือลักษณะพฤติกรรม

ΣR แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเนื้อหาทั้งหมดในแต่ละข้อคำถาม

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ถ้าดัชนี IOC คำนวณได้มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ข้อคำถามนั้นเป็นตัวแทนลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรมนั้น ถ้าข้อคำถามใดมีค่าดัชนีต่ำกว่า 0.5 ข้อคำถามนั้นถูกตัดออกไปหรือต้องปรับปรุงใหม่

3. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient method) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach, 1971, pp. 202-204) ซึ่งจะต้องมีค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือไม่ต่ำกว่า 0.7 ดังนี้

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right\}$$

เมื่อ α แทน สัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น

n แทน จำนวนข้อ

S_i^2 แทน คะแนนความแปรปรวนแต่ละข้อ

S_t^2 แทน คะแนนความแปรปรวนทั้งฉบับ

4. ค่าร้อยละ (percentage) (สุวรรีย์ ศิริโกคาภิรมย์, 2546, หน้า 95)

$$p = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ p แทน ร้อยละ

f แทน ความถี่ที่ต้องการแปลค่าให้เป็นร้อยละ

N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

5. ค่าเฉลี่ย (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2550, หน้า 33)

$$\bar{X} = \sum_{i=1}^k f_i x_i$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
	$\sum_{i=1}^k f_i x_i$	แทน	ผลรวมของค่าความถี่คูณกับระดับคะแนนที่คะแนน
	k	แทน	จำนวนกลุ่มของคะแนนที่คะแนน
	n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

6. ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) (วิไล ทองแผ่, 2542, หน้า 134)

$$S.D. = \sqrt{\frac{n \sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ	S.D.	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
	$(\sum X)^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
	n	แทน	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

7. ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มข้อมูล 2 กลุ่ม ที่เป็นอิสระต่อกันทั้งนี้ต้องทดสอบค่าความแปรปรวนของประชากรโดยใช้การทดสอบเอฟ (F-test) ถ้าค่าความแปรปรวนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เลือกใช้สูตรการทดสอบที (t-test) (สุรวิทย์ ศิริโกภาภิรมย์, 2546, หน้า 243–244)

$$F = \frac{S_1^2}{S_2^2} \quad df_1 = n_1 - 1, df_2 = n_2 - 1$$

7.1 กรณีมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\sigma_1^2 \neq \sigma_2^2$) ใช้สูตรการทดสอบที (t-test) แบบ Separated Variance

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}, \quad df = \frac{\left[\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2} \right]^2}{\frac{\left(\frac{S_1^2}{n_1} \right)^2}{n_1 - 1} + \frac{\left(\frac{S_2^2}{n_2} \right)^2}{n_2 - 1}}$$

7.2 กรณีไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($\sigma_1^2 = \sigma_2^2$) ใช้สูตรการทดสอบที (t-test) แบบ Pooled Variance

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1 - 1)S_1^2 + (n_2 - 1)S_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \left[\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right]}}, \quad df = n_1 + n_2 - 2$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าสถิติในการแจกแจงแบบที (t - distribution)
	$\bar{X}_1$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนนในกลุ่มที่ 1
	$\bar{X}_2$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนนในกลุ่มที่ 2
	S_1^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนในกลุ่มที่ 1
	S_2^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนในกลุ่มที่ 2
	n_1	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มที่ 1
	n_2	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มที่ 2

8. การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มข้อมูลมากกว่า 2 กลุ่ม ที่เป็นอิสระต่อกัน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (one-way ANOVA) (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2550, หน้า 236) ใช้สูตร

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

เมื่อ	F	แทน	ค่าการแจกแจงของเอฟ
	MS_b	แทน	ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม (mean of sum of squares between groups)
	MS_w	แทน	ความแปรปรวนภายในกลุ่ม (mean of sum of squares within groups)

9. ทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีเชฟเฟ (Scheffe' method) ใช้ทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ กรณีที่วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (one-way ANOVA) แล้ว พบว่า ค่าความแปรปรวนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (สุรศักดิ์ อมรรัตนศักดิ์, เตือนใจ เกตุษา, และบุญมี พันธุ์ไทย, 2545, หน้า 301) ดังนี้

$$F = \frac{(\bar{X}_1 - \bar{X}_2)^2}{MS_w \left[\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right] (k - 1)}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
	K	แทน	จำนวนกลุ่ม
	n	แทน	จำนวนในกลุ่มตัวอย่าง
	MS_w	แทน	ค่าความแปรปรวนภายในกลุ่ม